

V Ljubljani, v soboto, 12. novembra 1910.

XLIII. leto.

SLOVENSKI NAROD.

Slovenski Narod velja:

v Ljubljani na dom dostavljen	K 24-	celo leto	K 22-
celo leto	K 12-	celo leto	K 11-
pol leta	6-	celt leta	5:50
četrt leta	2-	na mesec	1:50

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knalova ulica št. 5, (v pritličju levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvezdr izvenomni nedelje in prazniki.

Inserati veljajo: petek prvih za ekakrat po 14 vin, za dvakrat po 12 vin, za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijsah po dogovoru.

Upravnemu naj se pošljajo naročnice, reklamacije, inserati itd.

to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 85.

Slovenski Narod velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:	K 25-	celo leto	K 28-
celo leto	K 13-	pol leta	6:50
pol leta	6:50	četrt leta	2:30
četrt leta	2:30	na mesec	2:30

za Nemčijo:

za Ameriko in vse druge dežele:

celo leto . . . . . K 30-

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Uredništvo: Knalova ulica št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 35.

Dežel. električna centrala.

V tem trenotku, ko so dobili klerikale na Kranjskem moč v roke, se je pokazalo, da trpi njihova stranka na usodepolnem nedostatku. Klerikale nimajo ljudi. Nekaj debaterjev in švadronerjev pač premorejo, ali za različne stroke deželne uprave zmožnih ljudi nimajo nič. Šuklje je edini, ki ima nekaj onega znanja, ki ga je treba za najvažnejši del deželne uprave. Krek je teoretik in njegovo dilettantstvo na različnih poljih političnih znanosti nima resne vrednosti.

Povše je bil dober upravitelj deželne kulture, a v druge stvari se iz naravne previdnosti ne vtika dr. Šusteršič pa je samo političen general, ki se z detajli nikoli ni pečal ter je podoben vojskovodji, ki zna sicer kako glasno komandirati in pred fronto mogočno gor in dol jahati, a ne ve, kako se puška nabije in top uravna. Temu pomanjkanju zmožnih ljudi se imamo zahvaliti, da imamo danes v deželnem odboru dr. Lampera, dr. Pegana in dr. Zajea, ki so vse prej kakor sposobni za vodstvo deželne uprave. Ko bi se omejevali na reševanje tekočih zadev in pa takih, ki so jih pravi strokovnjaki dobro pripravili, bi se s časoma že kaj naučili in bi morda postali čisto dobri referenčni. Ali ta deželni odbor se loteva največjih in najtežjih gospodarskih in finančnih problemov, ki bi se strokovnjakom delali skrbni, spušča se s vprav Škofovska lahkomiselnost v podjetja, o katerih ves deželni odbor ničesar ne razume in spravlja tako deželo v največjo nevarnost.

Tako podjetje, ki je je dež. odbor forsiral s trmolagostjo, s kakršno je škof Jeglič spravil gornjegeograjsko graščino na kant, je nameravana deželna električna centrala. Ker nima klerikalna stranka ne enega takega strokovnjaka, ki bi bil zmožen samostojno presojati probleme moderne deželne uprave, pa po oprije posnema klerikale drugih kronov. Tudi misel, zgraditi deželno električno centralo, so si izposodili klerikale od svojih somišljnikov na Dunaju.

Povedali smo že opetovanje, da nismo nasprotniki take centrale. Ce bi se obnesla, bi bilo to prav tistim slojem na korist, ki po veliki večini pripadajo narodno - napredni stranki; ce bi bila centrala dobra, to se pravi, ce bi dežela ne imela pri njej izgube in bi mogla tok oddajati za

primerno ceno, bi se razvila obrtnija, vse več bi bilo industrijskih delavcev in vse bolj bi se razvijala in razvitala napredna ideja. Naprednjaki imamo vse vzroke, se zavzemati za tako centralo, če je dana gotovost, da bo uspevala, in samo kmet je nenum, če se zanjo poteguje, ker bi se z denarjem, ki ga bo veljala, lahko silno mnogo storilo za kmeta, ker mu bo industrija še bolj odgovarala delavstvo in mu dražila že itak drage posle.

Nasprotniki pa smo centrale, za katero ni jamstva, da bo dobro uspevala. Če centrala ne bo dobra, če bo preveč veljala, ali če ne bo imela dovolj odjemalcev, bo tok drag in nihče ga ne bo maral, dežela bo pa imela izgubo in bo morala to izgubo plačevati iz bremen, ki jih bo zopet naložila mestnemu prebivalstvu, plačevalcem direktnih in pa indirektnih davkov.

Kakor rečeno, so si klerikale izposodili misel o zgradbi električne centrale na Nižnjem Avstrijskem. Tam vladajo v deželnem zborn klerikale in ti so leta 1907. sklenili, zdati električno centrale na Nižnjem Avstrijskem in prišle so tam stvari na dan, da se človeku kar lasje ježe.

Leta 1907. je nižjeavstrijski deželni zbor sklenil sezidati centralo. Predložili so mu seveda lepe proračune o stavbnih stroških in mu prisegali, da bo centrala dobro nesla in da bo veljala **6.700.000 krov.** A to je bila laž in prevara. Že leta 1909. je deželni odbor prišel pred deželni zbor z naznanilom, da potrebuje še tri milijone za zgradbo centrale. Deželni zbor je s kislim obrazom dovolil tudi tudi te milijone in je bil prepričan, da je sedaj stvar v redu. A bil je zopet nalagan in prevaran. Sedaj je namreč deželni odbor zahteval, se daljnih 2.900.000 krov za to centralo in je povedal, da še ne bo dovolil! Centrala, o kateri se je prvočno reklo, da bo veljala 6.700.000 krov, velja sedaj še enkrat toliko, kakor je bilo proračunano in bo veljala še več. In kar je najhujše: priznalo se je izrecno, da ta centrala ne bo deželi nikoli nič nesla, marveč da bo imela dežela vedno pri njej izgubo in bo morala leta za letom doplačevati po 140.000 krov.

Taka je usoda tiste centrale, v katero so se zanjibili naši klerikale.

Naravno je, da je bil zaradi tega v deželnem zborni nižjeavstrijskem hud boj, kajti prekoraciči kak prora-

čun kar za celih 100 odstotkov, to je pač že nekaj nečutvenega.

Pri debati o tej ponesrečeni centrali so drug na drugega zvrzali krivdo. Samo v enem oziru je vladalo popolno soglasje: Vsi so priznavali, da bi nikdar ne dovolili zidati centralo, če bi bili vedeli, koliko bo vejlala.

Debata je pokazala, da je deželni odbor predlagal deželnemu zboru vedno in namenoma napačne proračune za stavbo in napačne rentabilitetne račune. Klerikalni deželni odbor je svoje lastne pristaše goljušal, da jih je zapeljal, da so glasovali za centralo. Deželni odbornik Sturm je priznal, da so bili vsi proračuni lažniji in vse njegova poročila laž. Zvračal je krivdo na uradnike, dočim je njegov tovarš dr. Pattai branil uradnike, češ, da je deželni odbor krv. Sturm je tudi priznal, da so mu njegov tovarši rekli, naj ne pove deželnemu zboru resnice, če, sicer ne bo sklenil zgradbe.

Konec je bil, da je deželni zbor pač dovolil zahtevani denar, saj nazaj itak ne more, da je pa ogorčeno protestiral proti spekulirjanju z javnim denarjem in da so klerikale sami zahtevali, naj se nad klerikalni deželni odbor postavi kontrola, da bo moral deželni odbor pošteno delati.

Taka je usoda nižjeavstrijske električne centrale. Za nas je ta slajčaj kako podučen in treba je toliko bolj uvaževati, ker je naša dežela berško revna, nižjeavstrijska pa kolosalno bogata. Za nas bi bila tako centrala, kakor so jo ustvarili nižjeavstrijski klerikale, strahovita gospodarska katastrofa.

Ne da bi hoteli komu osebno kaj očitati, moramo vendar na polna usta povediti, da nimamo do našega deželnega odbora nobenega zaupanja. Pokazal je, da mu ni verjeti in zato tudi v naprej povemo, da ne dajmo niti počenega groša za njegov rentabilitetni račun. Te račune sestavljajo ljudje, ki hočejo pri gradnji centrale zaslužiti, ki jim je lastna korist pri sreu in jim je lahko preklicano vse eno, kako bo z deželom, če se centrala ne obnese.

Slovenska javnost spozna lahko iz nižjeavstrijskega slučaja, kako utemeljena in upravičena je naša nezaupnost.

„Slovenski Narod“ izhaja dnevno dvakrat.

Falzifikacije in laži — grožje naših narodnih nasprotnikov.

Iz Trsta, 10. novembra.

Gli slavi hanno dal Governo tutto quello che vogliono, e non ci sono che loro ad avere ogni giorno qualche cosa di più.

»Piccolo« 10. nov.

Dunajska »Deutsch - Nationale-Correspondenz« je pred par dnevi objedanila strupev članek o slavizaciji državne alpske železnice, pri čemer je pangermanski člankar seveda mislil ono črto, ki teče po populnom slovenski zemlji.

K tendencijom tem izvajanjem nemško-nacionalne korespondence je priobčil današnji »Piccolo« dolg članek pod naslovom: »Concordo alla slavizzazione su tutta la linea«, poln falzifikacij resnic in infamij laži. Omenjeni najbolj razširjen avstro-italijanski list piše, da imajo Slovence od vlade vse, kar koli hočejo in da si pridobivajo vsak dan več.

Glede državne alpske železnice, ki teče v Primorju po izključno slovenski zemlji, piše doslovno: »Oni, ki so mu razmre naših krajev znače in se sedaj vozi po črto državne železnice, tega kraja sploh več ne spozna; popolnoma evidentno je, da se manifestira in razširjuje vse formah, pričakati iluzije polnem popotnikom ta kraj kot izključno slovensko deželo.«

V delokrog krvicam, katere se gode slovenskemu ljudstvu na vseh koncih in krajih, pač ne pogrešimo mnogo, ako zavrnemo tako pisavo, kot nesramen falzifikat resnicnih dejstev, in po vsej pravici zabrusimo »Piccolu« v obraz psovku: nesramne in brezvestnega lažnika!

Mi, da imamo od vlade kar hočemo!! Res, le lumpacij, ki je z resico v največjem sovraštvu, more kaj tako neresničenega izreči in napisati! — Kar se pa tiče kraja, po katerec teče v Primorju alpska državna železnica, so »Piccolova« zavajanja tako hinavsk in falzifikatorična, da ne zaslužijo drugega odgovora, kakor: Pijui Teufel! — Kdor razmerje res pozna — ali ne po urednih »Piccolu« — ta ve, da na vsem Primorskem, kjer teče ta železnica, od Podbrda pa do Trsta, ni opaziti

sledi italijanstva. — Celo kraja zadnjih dveh postaj pred Trstom, Sveti Ivan in Rovinj, sta obljudena skoraj izključno s samimi Slovenci, a nad postajami se vkljub temu blesti le italijanski nadpis. — In »Piccolo« prikazuje kraje ob tej črto kot italijanske, ki se šele sedaj od strani vlaže — slavizirajo! To je res že višek nesramnosti!

Nadalje opisuje omenjeni italijanski list na dolgo in široko, kako se pred očmi Italijanov slovenizira vse c. kr. urade v Trstu, posebno še sodišča. Na tržaškem deželnem sodišču se je nameče dogodilo nekaj zelo strašnega: razglas o porotnih razpravah je bil izdan v italijanskem in — o grozu — tudi v slovenskem jeziku! Ta grozen slučaj, ki, da se je takrat prvič pripetil, je pravi atentata na italijanitá del nostro foro!

Italijanom okraj velike luže, v Rimu, Neapolju itd. in morda tudi nekaterin nevednežem v samem Trstu, ki razmer ne pozna in te jeremide, laži in falzifikacije citajo, se morajo res tja noter v dna sreca in duše zasmiliti od Slovencev in vlaže zatirani primorski italijanski bratje!

Ali poglejmo nekoliko resnic v obraz in videli bomo, je li tržaško deželno in porotno sodišče opravljeno biti dvojezjeno ali ne.

V delokrog deželnega sodišča (Trst, okrajna glavarstva: Koper, Sežana in Volosko) spada okoli 410.000 prebivalcev, od katerih je — na veliko število — 170.000 pravih Italijanov in 240.000 Slovancev. — In temu nasproti naj bi se uradne tiskovine in razglas deželnega sodišča izdajali le v italijanskem jeziku? Kričiva je že to, da je italijančina povsed na prvem mestn, a kaj še le, da naj bi bil italijanski kot absolutni uradni jezik, kakor to zahteva »Piccolo« in kakor je žalibog prejšnje čase tudi bilo.

No, stvari se razvijajo počasi, a se vendarje. Nam se dele mrvice pravice le po trdem in neizprosnem boju za naša prava, katerega bijemo v imenu resnic in pravice. In ta boj bomo nadaljevali, dokler ne dosežemo onih pravic, katere uživajo naši narodni nasprotniki Italijani v polni meri. — Krik naših, dan na dan nesramnejših obrekovalcev in kričenje pa nam nič mar, saj pregovor pravi, da oslovski glas ne doseže — neba!

Narodni kataster Koroške.

(Poročal A n t e B e g na obrambnem tečaju v Ljubljani dne 2. jul. 1910.)

(Dalej.)

V Okrajno glavarstvo Beljak.

Prestopimo k beljakškemu okrajnemu glavarstvu, ki je štelo leta 1890. 23.166 Slovencev in 37.814 Nemcev; leta 1900 pa 21.129 Slovencev in 42.586 Nemcev. Relativno smo torej nazadovali za 31:5, absolutno pa za 2037 duš, dočim so Nemci napredovali za 4772 duš. Najhujše smo nazadovali v podklošterskem okraju, namreč za 1270 duš, v beljakškem za 350, v trbiškem za 286, v režaškem pa za 140 duš.

V letih 1890, 1890 in 1900 se je naše razmerje izpreminjalo sledenje: Beljak 237:6 229:2 196:7 » Podklošter 723:2 795:8 686:2 » Rožak 965:2 872:4 875: » Trbiž 364:6 360:2 296:8 »

Oglejmo si občine po sodnih okrajih.

Pomembnost koroškega državnega poslanca.

(Dopis s Koroškega.)

Na zadnji naš članek je »Mire odgovoril pod naslovom: »Slovenski Narod« zoper grize« — na »Mirov« odgovor ne moremo odgovoriti drugačno kakor: »Mir zoper laži!« In to pot takoj smelo in neumno, da ne najdemo besedi, da bi »Mirov« odgovor dovolj krepko označili in tako klerikalno brezstidno zasluženo osvetlili. »Mir« tajti, da bi bil kedaj pohvalil dr. Ploja, dr. Tavčarja in dr. Planatana za njihov nastop v prid koroških Slovencev ob času voilinje reforme, ta list ima drzno čelo trditi, da ni nikdar imenoval Lampeta »podivjanega politika«, Šusteršiča pa izdajalca in poturico, — da je sploh kdaj imel kak konflikt s kranjskimi klerikalci! »Mir« bo menda celo zvezde z neba utajil, ako treba.

In vendar cela slovenska javnost ve, da je katoliško politično društvo pod predsedstvom dr. Brejea imelo jasen shod, o katerem je poročal sam »Mir«, kako se je napadlo Šusteršiča in Lampeta od strani dr. Brejea; — da, še več!

»Mir«, Breje in Podgorce so bili celo od dr. Šusteršiča in Lampeta toženi, ker so nagnali obtožitelja z izdajivo in »podivjanim politikom«. To je dokazano po sodnih aktih, ki so vsak čas na razpolago pri nas v Celočevu na dejelni sodišču. »Mir« je tudi prosl odpuščanja in te žalitve sam preklical (tako hoče, mu postrežemo z dotično številko), — in zdaj si drzne trditi — da — mi lažemo!! Tu se vse neha! S svojim odgovorom je »Mir« v laži prekobil zdaj vse klerikalne liste — on ima zdaj rekord kot laži-list, ki ne zasluži, da se ga sploh še kdaj dotakne kak dostojen človek. Gledate slučaja na celovškem kolodvoru, ko so aretilari Slovencev, zahtevajočega v slovenščini vozni list, in gledate slučaja gg. dr. Oblaka in dr. Frlana, ki sta prišla v disciplinarno preiskavo radi rabe slovenščine pred sodiščem, reagira na naše očitane, da je Grafenauer, Šusteršič in njegov klub bil pri ministru radi tega, da je vložil interpelacijo in da — minister sploh ni odgovoril. »Mir« se s tem zadovolji in pravi: »Grafenauer ne more ministru ust odpreti in — basta!«

Pa molčimo! To je res kilav odgovor, vse puhlo opravičenje na naš članek, ki ravno očita Grafenauerju in njegovemu klubu — da je vtaknil v žep celo to postopanje in da se ne zgane! Ali misli res »Mir«, da je s takim ciničnim odgovorom zadovoljil slovensko javnost in opravičil brezmejno brezbržnost merodajnih faktorjev za obrambo naših narodnih pravic? Ali res misli, da je s svojim brezstidnim odgovorom na naš stvarni, vseskozi resnični članek zadušil glasovne na Koroškem, ki tirjajo od svojega poslanca in lepega kluba izpolnitve danih obljudi? Tako se ne odgovarja na resne pozive koroških Slovencev, katerih zaščitnik bi moral poleg »Korošca« biti tudi »Mir«! To je cinizem, ki demoralizira celo slovensko javnost, to je naravnost zločin na našem slovenskem čitajočem koroškem ljudstvu! Pri takem pisarjenju in zagovarjanju neodpustljive brezbržnosti za to, da se da od strani vlade v parlamentu popolno sijajno zadoščenje za v nebo kričeča slučaja, ki ostaneta neizbrisna v žalostni zgodovini slovenskega naroda — mora izgniti vsaka vera v resnost slovenskega nacionalizma, vsako zaupanje v resnost slovenskih po-

slancev, in naj bi bodo ti tudi klerikalci — in končno s tem ugašniti zadnjo iškrice narodnega četa, ki bi ga moral netiti in vedno utegati koroški slovenski listi! Mesto da bi z nami vred pozval svojega poslanca in njegov klub. — da odpre ravno usta ministra in da se ne zadovolji z ministrovim odabrnim molkom in nečuvanu predrami ignoriranjem tako važnih interpelacij, — že nekako molče odobrava — ta žalostni faktum! Mesto da bi pozval pogumno na boj, zakotno in strahopetno — že na način, kakor dozdaj že ni lagal niti najobokurnejši revolveraki klerikalni slovenski listi! Žalostna nam majka!

Rudolf Peerz se pripravlja na odhod.

Dopis iz ljubljanskih učit. krogov.

Kakor je še vsem čitaljem »Slov. Naroda« znano, je bil ravno »Slov. Naroda« oni list, ki je odprt vse one škandale in škandalčke, ki jih je uganjal »vzor-pedagog«, e. kr. glavni učitelj na ženskem učiteljsku v Ljubljani, e. kr. okr. šolski nadzornik za kočevski okraj in ravnotak imenovan u e. kr. izprena komisije za meščanske in ljudske šole v Ljubljani. Mož, hudo nemški nacionalec, je imel še drzno čelo, da je v svojem neznanem listu »Monatschrift zur Förderung des öster. Schulwesens« v septembrski številki napisal na 1478 strani v »Briefkasten« to-le: »Für die zahlreichen Kundgebungen von Vereinen, Gemeinden, Lehrkörpern, Lefern des »BL« und all den Freunden anlässlich des letzten Ansturmes, der auf allen Linien gründlich abgeschlagen wurde, herzlichen Dank! Der Eckel über den verwerflichen Streich ist überwunden und Frohsinn zieht wieder in die Arbeit ein. Der Kampf hat mir ein Heer von Freunden gebracht; möge das friedliche Walten sie mir in Treue erhalten!«

A ta samozavest je bila le zoper pesek v oči vsem bralcem imenovanega lističa. Kajti na merodajnem mestu v Ljubljani je dobil strikten ukaz »hodi! — ker si »unhaltbar«. — Dobil je dopust — sedaj se leči v Lovrani — in od tam pošilja križem sveta pismo za pismom, prošnjo za prošnjo, kje bi našel usmiljenje. Govori se, in menda je že javna tajnost, da je staknil v solnčni Gorici nekega kolega, ki bi bil voljan menjati žnjim službeno mesto. Gorški kolega bi bil menda voljan priti v Ljubljano radi rodbinskih razmer in boljšega gmotnega položaja. Pomagano bi bilo tudi Peerzu, kajti on kakor tudi vsi oni višji faktorji, ki tako skrbno čuvajo vsako nemško in nemško cvetko — a naj si bo še tako gnila — bi smatrali to menjavo za nekako »rehabilitacijo« in mož bi lahko pričel iznova uganjati »svoj šport«.

Ne vemo pa, ali bodo zadovoljni s to menjavo tudi Goričani, posebno Slovenci in oni starši, ki pošiljajo svoje hčerke na goriško žensko učiteljske! Opozarjam jih in jim kliče mo: zaprite kozu vhod v etvni vrt. Ganite se, še je čas!

Peerz je toliko za Gorico, kakor novoimenovani celovški škof za Celočev.

V merodajnih krogih se že davno bavijo z misljijo, ki jo mora pač vsak trezen človek odobravati, da se mora žensko e. kr. učiteljske v Gorici, ki je prava karikatura modernejšega šolstva prenosov v toliko, da bo le-ta zavod dva samostojna od-

delka, lažka in slovenskega. In ta načrt se boje izvršiti takoj, kakor hitro stopi v pokojo dosedanja ravnatnika Štefan Kričnič, ki je vložil prošnjo za upokojitev.

In tam pojde potem »profesor« Peerz! Lahko se ga bodo že znali otrešti, a če je na ženskem učiteljsku v Ljubljani »unhaltbar«, menimo, da je ravnotako nesposoben za slovenska deklleta v Goricie.

Goršani pozor tedaj na »pedagoška« Peerza!

Ako ga hoče vladu že na vsak način »držati«, naj ga pošlje nazaj med Tirolce — ali pa naj ga prestavi med pristne gornjštajerske »stolnice«, kjer bi mogoče dobil sebi sorodenje duše.

Najboljše bi pač že bilo, da ga pošljejo v pokoj. Mož bo kmalu imel deset definitivnih let, a dokler teh ne doseže, naj igra vlogo vratarja v onem »Štihheimu«, tam v Lovrani, mogoče bo imel več srčne pri kaki hiši nemški koleginji, kakor jo je imel pri kranjskih koleginjih.

Našemu e. kr. drželnemu šolskemu svetu se le čdimo, da ščiti tako takega človeka, ko je vendar svetovno znano, s kako tankovestnostjo čuva na slovenskim učiteljstvom, in s kakimi stročimi kaznimi nastopoma proti najmanjšemu prestopku slov. učiteljsvemu.

Ješenjske novice.

Gledališko društvo je vprizoril zadnjo nedeljo T. Baluckega »Gospoda občinskega svetovalca«, ki je imel popoln uspeh. Na Ješenici smo vajeni videti značajne, kot je ta »Svetovalec«, v pravem bivstu. Igralo se je dobro in bi se bilo mogoče lahko še boljše, če bi bile vloge drugače razdeljene. Vsa igralca in za vsako vlogo, na to naj se predsedstvo ozira vedno. Sicer pa moramo opetovano priznati, da smo z letošnjo gledališko sezono prav zadovoljni, osobito, ko nam gledališki listi objavljajo obče priljubljeno »Miklova Zaloc« in »Zrinski«. Priporočamo le, da naj se »Miklova Zaloc« igra po rokopisu, po katerem jo je vprizoril »Sokol«, in ne po tem, po katerem jo je vprizoril »Slovensko gledališče v Ljubljani«. Ker gledališki listi tudi naznajajo reproz »Iz tovarne«, bi bilo umestno, da se, da dole k lotku zalačja predstava ob značnih cenah.

Naši katoliški bratje imajo posebno maniro. Preteklo soboto je dalo Gledališko društvo, ki je vendar politično popolnoma nepristransko plakirati gledališke lepake. To je bilo klerikalcem tako na poti, da so svoje lepake na nek shod v delavskem domu nalepiti čez že prej nalepljene gledališke liste.

Gerent Čebulj je bil teden dni odsoten in je vodil občinsko upravo med tem nek knjigovec, ki je prišel pred par meseci na Ješenicu in je sedaj obč. tajnik. Naši »domačini«, ki lezijo Čebulju pod peto in obenem zabavljajo, seveda skrivajo, da ima fajmošter ne slišal, da ima občinsko upravo v rokah tujec, privandranec, nimajo nič proti temu, če se tako go-di samo, da liberalci ne delajo tako, kajti fajmoštrova je prava. Priznati pa moramo, da Čebulja med tem časom ni nihče pogrešal. Baron Schwarz že ve, da gre na Ješenicah tudi brez župana, kot bi šlo pri deželi in vlasti famozno tudi brez gospoda Schwarza.

Zakaj je bil gerent Čebulj teden dni odsoten? Nekateri pravijo, da je bil v Kamniku na počitnicah, drugi trdijo, da je »studiral« novi volilni red in način kompromisa s tovarno, tretji misijo, da mu je zdravnik ra-

di oslabljenja močan zapisal vask dan poročje ričeta, ki je moral biti kuhan po receptu ljubljanskega »Žabjeka«. Pa naj si že bo kakor hoče pribijemo le dejstvo: Čebulj je bil že dvakrat obsojen, enkrat na pet in enkrat na sedem dne zapora in sicer radi faljenja uradnih oseb in zlorabe uradne oblasti. Valič temu pa je že vedno gerent. Vlada mora imeti preklicano kosmato vest, da vzame takšne stvari kar za — spas.

Nemčurski gostilničar Paar namrava, akoravno ne s svojim denarjem, kupiti v bližini hotela »Kolodvor« nekaj sveta. Po brezbržnosti slovenskih kapitalistov je prišel že hotel »Kolodvor« v nemške roke in sedaj pustimo, da pride še zemljische poleg njega. S tem še ni vse rečeno, če se kupuje v Bohinju svet in zidajo na njem palača za tujski promet, ob meji pa Nemec prodira. Tako dolgo bodemo skrbeli samo za tujski promet, da nas bodo tujeji pometali iz lastnih hiš.

Iz seje zdržanega narodnega odbora.

Podpisana sva po naročilu Združenega narodnega odbora izvršila danes nepovedano revizijo pri blagajniku g. dr. Alojziju Kokalju, odvetniku v Ljubljani.

Našla sva blagajniško knjigo v popolnem redu in v popolnem soglasju z dokazili o prejemkih in izdatkih.

Vsi izdatki so se izvršili strogo na podlagi dotednih odborovih sklepov, ki so se držali natančno določenih namenov.

Združeni narodni odbor je vsled tega nujnega poročila izrekel g. dr. Kokalju soglasno zahvalo za veliki trud in vzorni red pri tem poslovanju.

V Ljubljani, 11. nov. 1910.

Fr. Golob s. r., oficijal trg. zbornice.
Ivan Štef s. r., urednik.

Dnevne vesti.

+ Dr. Šusteršič v delegacijah. Ko sta bila med zadnjim zasedanjem dež. zboru obč. volilni reda za Ljubljano in za deželo bliskoma sankcijiranata se je dr. Šusteršič po vsej pravici očitalna kravja kupčija, se je dr. Šusteršič hudo razkoračil nad dr. Trillerjem rekoč, da je to podlo sumničenje in da mu ne sme nihče kaj takega očitati, ako nima dokazov v rokah. Naravnovo je, da bar. Schwarz in min. Härdtl ne bodo pripovedovala naprednim poslancem, kaj sta se dogovorila z dr. Šusteršičem. Toda vse indicije govore za kravjo kupčijo. Nenavadno naglo sankcijiranje dveh skrajno krivičnih zakonskih načrtov in sočasno odstotnost dr. Šusteršiča pri zelo važnih razpravah v delegacijah nam vsljujeta prepričanje, da se je barantalo za naše politične pravice in da je vlasta draga odkupila Šusteršičev spekulativno opozicijo. Izgovarjal se je v dež. zboru, da se ni mogel udeležiti odsekovih razprav v delegacijah, poudarjal svojo opozicijo proti min. Burianu, ki je koncesijonal fanozno ogrsko banko za Bosno. Rekel je: »O tem pa, kakšno stališče vzamem napram Burianu, o tem naj pa g. dr. Triller govori potem, kadar budem jaz v plenumu delegacije zavzel stališče.« (Burino pritrjevanje. »Slovenec« št. 252.) Šusteršičeva stranka, katera je pričakovala večen napad na Buriana in uničevalen odgovor dr. Ploju, je dr. Šusteršiču burno aplavdirala. Prof.

Pri vstopu v Šolo zna 90% otrok samo slovensko. Najbolj zavedni so Slovenci v Brnici, ki imajo pevko in tamburško društvo »Dobrač« v lastnem domu. Vodja je organist in trgovec Miklavčič. Slovenski posestniki so si omisili samoslovenske hišne table v narodnih barvah. Nemškutarji imajo podružnico »Schulvereina«. Tudi v Maločeh je podružnica »Schulvereina«, ki jo vzdržujejo učitelji, orožnički in zaslepiljeni kmetje. Trgovine so večinoma v nasprotnih rokah, le manjši trgovini v Brnici (Miklavčič) in Dičji vasi (Mikl) so slovenske. V Ločah imajo Slovenci katoliško izobraževalno društvo, ki pa dremlje. Lani se je ustanovila za Blače in Loče Ciril - Metodova podružnica, ki lepo uspeva. Posojilnica v Ločah je prešla v nemškutarške roke. Veliko si obetamo za slovenstvo v tem kraju od ustanovitve trirazredne slovenske šole v Vodiči vasi. Šolo ustanovi Družba sv. Cirila in Metoda. V cerkvi je še vse slovensko.

Občina Marija na Zilji je še bolj ponemčena. Leta 1890 so našeli 1316 Slovencev in 59 Nemcev, leta 1900 pa 1346 Slovencev in 140 Nemcov. Naraščanje nemščave ni čudno, ker je župnija na pragu Beljaka. Da so se Slovenci še tako dolgo lepo držali, za to gre zasluga pokojnemu mnogoletnemu nadučitelju Franstu Ellerju, ki ni imel sovražnika, pač pa

Jare se je rejal kakor na žrjavici peneča odajka. Šusteršič je rejal govoril v delegaciji, a kakovod Odobravil je našo vnašano politiko in pustil bosanske kmete in Burlane v miru. Ako »Slovenec« uredniki, ki že dolgo strastno in sistematično napadajo dr. Ploja ter morajo za plačilo zagovarjati pogubno politiko dr. Šusteršiča, ob njegovem zadnjem nastopu v delegaciji niso razočarani, potem ne vemo, kaj bi jih moglo spraviti iz ravnotežje. Ko je po govoru dr. Ploja v delegaciji »Slovenec« objavil znani članek, v katerem se dr. Ploj strastno in neobzirno napada, nismo misili, da se bode dotični članek tako hitro obrnil zoper min. kandidata dr. Šusteršiča. Kadar bode »Slovenec« se napadal dr. Ploja, naj se vendar nekliko ozira na svojega poveljnika Šusteršiča, da ga ne blamira. Misimo odločno za osvoboditev bosanskega kmeta ter pobijamo vsako korupcijo in vse poskuse germanizirati in madžarizirati novi deželi, a še bliže nam je naš slovenski kmet na Koroškem, katerega z združenimi močmi uničujejo nemški nacionaleci in klerikalci, zavezniki Šusteršičevi. Videči hočemo, kako »stališče« bode dr. Šusteršič zavzel v drž. zboru napram novoimenovanemu celovškemu škofu dr. Kaltnerju. Za vsako postojanko, ki jo pridobe klerikalci na Kranjskem, zamenjajo nekliko koroških Slovencev Nemcem. To so žalostne kravje kupčije, pri katerih meščarijo slovenski (!) škofje Sedej, Napotnik, Jeglič in Mahnič. Naši zaščitniki so germanizatorji Flapp, Nagl, Kahn in Kaltner. Tužna majka Slavonovac.

+ Medrijani iz »Jutrovek« dežele se odlikujejo po velikanski nesramnosti, s katero se more meriti samo njihova nevednost. Zdaj besečijo celo nekaj o zadružništvu, to je o stvari, o kateri nimajo nobenega pojma. Narodno - napredna stranka se očita, da je sovražnica zadružništa in belijo svoje budalosti z očirki, ki so jih klerikalci pometali pod mizo, namreč z zabavljicami, kakor: kapitalisti, oderhi itd. Take zabavljice so zelo po ceni in so tudi neumne. Ko so ti »Jutrovci« še »platno prodajali«, je narodno - napredna stranka že delala na zadruženem polju. Vedno in dosledno je bila na zadružništvu tudi naša narodno - napredna stranka na stališču, da se mora kmetsko ljudstvo organizirati na zadružniških podlagah, vedno je pospeševala snovanje posojilnic in produktivnih zadrug (mlakarskih itd.), vedno je bila za nakupovanje kmetijskih potrebskih v razprodajanje kmetijskih pridelkov potom zadrug, oziroma kmetijske družbe. To je polje pravega zadružništva in zadružništvo tudi prosveta, koder se drži teh meja, gineva in propada pa tam, kjer prekorači te meje. Danes so — izvzemki »Jutrovek« — že povsod izprevideli, da kupčija s konsumnim blagom ne spada v področje zadružništva. Kvečemu konsumi za delavce se dajo vzdrževati. Celo klerikalci so prišli do spoznanja, da s konsumi ni nič. Kar nismo naprednjaki ubili klerikalnih konsumnih društev, so jih pa klerikalci sami zavili. Novih nikjer ne snuje

dejali aci trgovino, uničili mnogo trgovcev, gostilničarjev, pekov itd., ter oslabili mestno prebivalstvo. Klerikalci so sami spoznali, kam bi privedla konsumska organizacija našo deželo in zato so odnehalli, ter akceptirali stališče, za katero se je borila narodno - napredna stranka. Ko pa že noben človek ni več mislil na konsume, ko je bilo to vprašanje že povoljno rešeno, pa je začel dr. Žerjav svoje »gospodarsko delo« in je ustavil en - gros konsum »Agro - Merkur«, ter se pripravljal na ustanovitev konsumov v raznih mestih. — »Agro - Merkur« je prišel v konkurs, kakor bo prišla tudi »Gospodarska zveza«, naj klerikalci zanjo še take žrtve doprinašajo. Ta konkurs kaže — ne glede na vse drugo — da konsumne zadruge, naj delajo na debelo, ali na drobno, nimajo v sebi življenske moči. Mi smo bili od vsega začetka nasprotniki »Agro - Merkurja«, ki je delal škodo samo slovenskim trgovcem, ki ga sploh ni bilo treba in o katerem se je naprej vedelo, da bo že zategadelj vzeti žalosten konec, ker nima zmožnega vodstva. Kdor hoče danes velike kupčije delati, mora več soli v glavi imeti, kakor dr. Žerjav in njegovi delavci. Sploh je samo smešno, kar pišejo »Jutrovec« o gospodarskih zmožnostih dr. Žerjava. Vse, kar je dr. Žerjav storil, priča jasno, da o gospodarskem delu sploh nobenega pojma ni imel. Vse njegovo gospodarsko delo je bilo nespametno in nesolidno. Tako more delati samo človek, ki nič ne ve in nič ne zna, a je domišljaj in predrzen. Kje pa naj bi si tudi tak mladenič, ki je komaj z univerze prišel, pridobil potrebnega znanja za trgovino, kateri bi bili še izkušeni strokovnjaki težko kos. Skrajni čas je torej, da že nehajo »Jutrovec« s svojimi široko-ustnimi farbarijami in s svojimi impertinentnimi natolcevanji, ki jih prenaša pač samo velikodušna potrepljivost. O naših, z vprav nadčloveško prizanesljivostjo pisanih opomnjah glede konkurza »Agro - Merkurja«, pravijo ti »Jutrovi modrijanici«, da se ž njimi ubija zaupanje v narodno - gospodarske institucije. Pa je ravno nasprotno res. Če se zahteva od občinstva, naj gospodarskim institucijam zaupa, mora občinstvo tudi videti, da ima narodno - napredna stranka voljo in moč, izrezati in odstraniti vse, kar je nezdravo. Odkritosrčnost in poštenost sta prva pogoja zaupanju. Tega smo se držali in se bomo tudi v napreti.

+ **Preganjanje učiteljstva.** Zopet se je začelo veliko preganjanje učiteljev. Za žrtvi so si klerikalec izbrali dva zaslужna učitelja gg. Stupico in Blagajneta. Eno teh ovad je podpisal **dr. Lampe**. Razume se ob sebi, da je dr. Lampe samo posodil svoje ime, **da je namreč zlorabil svojo poslansko imuniteto**. Pravi denuncijant se ni upal izpostaviti se **tožbi**, ve torej, da so njegove denuncijacije lažnjive, in zato je poklical na pomoč dr. Lampeta, da ga ta **krije svojo poslansko imuniteto**. Božja volja pa je ustvarila nenadoma tak položaj, da je dr. Lampeta, če stvar še ni zastarena, vendarle mogoče prijeti za ušesa. **Vsled zaključenja deželnega zbora je namreč ugasnila poslanska imuniteta dr. Lampeta**. Zdaj je tudi dr. Lampe za vsa svoja dejanja odgovoren ravno tako, kakor vsak navadni človek, torej tudi za denuncijacijo, ki jo je vložil v nadi, da ga imuniteta obvaruje vseh posledje.

+

»Slovencu« v pomirjenje.
Naši podlistki »Narodni kataster Koroške« v splošnem »Slovencu« uga-
jajo — bomo videli, ali bo tudi kriti-
ko tako prenesel, kakor pohvalo —
toda zde se mu strašno neprevidni,
ker predavatelj navaja kraje, kjer
delujejo narodni učitelji in c. kr.
uradniki, češ, gorje učitelju ali celo
sodniku, ki se javno proglaši za Slo-
vence. — Ta strahoretnost priča, da
je notica poslana iz Koroške, najbrže
iz takozvanega vodstva, ker je reče-
no: Tudi mi poznamo učitelje Slo-
vence, a jih še pri nobeni priliki jav-
no nismo imenovali. (Kolumbovo
fajce!) — Bodite brez skrbi, bojaz-
ljive! Učitelji, ki se tu navajajo za Slo-
vence, so zaradi narodnosti že do-
sedaj mučeniki, dasi to ni znano Po-
litičnemu društvu za kor. Slovence,
niti drž. poslancu Grafenauerju. Ali
mislite, da je nem. »Volksrat« tako
zaspan, kakor so naše merodajne kor-
poracije! Ali mislite, da kor. dež. šolski
svet tako novršno dela za narod-
no šolstvo, kakor kranjski ki prote-
žira nemški element na Kočevskem
ter izdaja celo gorenjske pozicije
Nemeem (Fužine)! Tu ste ravno po-
kazali, da koroških razmer vendar še
ne poznate. Tistih par narodno čute-
čih učiteljev poznajo že davno vse
šolska in politične oblasti ter bi jih
rade uničile, deloma so jih itak že s
tem, da so nastavljeni v gorskih sa-
motah, kamor nemškutar ali Nemeec
itak ne more prostovoljno iti. Tako
se modri tistim, ki se ne hoče priznati
svogega slov. rojstva, one pa, ki so
studir. Slovenci, a credo v javnosti z
zemljenštvtom, pa itak pristavamo k
renegatom, ki nam ved škodnjejo.

nego koristijo. Isto velja glede edinega slovenskega sodnika g. K. v Ž. K. Tudi o tem vedo vsi nemški krogi do Hochenburgerja, da ne taji svojega slovenskega pokolenja, dasi se v javnosti kaže vse drugače, kot bi lahko pričakovali od zavednega Slovence. No, to so koroške razmere! — Ako pa naj koroški Slovenci vedno žive liki prvi kristjani v katakombah, ako bo koroška inteligencia smela čutiti svojo narodnost le med štirimi stenami, potem pa bolje, da že danes — križ nad nami. Učitelj ali aradnik, ki storii svojo dolžnost, je tudi na Koroškem svoboden državljan, ki sme svojo narodnost javno posvedočiti. Tako daleč vzgojiti naš boljši naraščaj, to bodi ravno naša prva skrb, ker le razumniki, ki ne zakrivajo svojega narodnega mišljenja, morejo vzgojevalno vplivati na narod ter mu sploh kaj koristiti. Ako pa vidi preprosti človek, da se njegov sodnik, učitelj itd. tudi trese pred vsakim nemškim paglavcem ter prikriva svojo slovensko pokolenje, gotovo izgubita v njegovih očeh tak stan in naša narodnost vso veljavno.

Torej pokoncu, z odkritim čelom, a ne po štirih! Vodstvo kor. Slovencev pa si naj napravi kataster, kakor ga ima »Volksrat« ter se naj po svojem drž. poslanceu in njegovih tovariših zavzame na najvišjem mestu za vsakega Slovencea, ki bi se mu zaradi narodnosti zgodila najmanjša krivica. Le na ta način pride koroško Slovenstvo iz — katakomb.

+ »Mir« in novi celovški škof.
Zadnji »Mir« se bridko pritožuje, da novi škof ne razume slovenski, in pravi: »Na drugi strani pa iskreno obžalujemo v interesu verskega življenja in katoliške zavesti med Slovenci, da tudi sedanji škof ne bo mogel stopiti z eno tretjino svojih ovčie v tesnejšo zvezo . . . To je najnovejša in najbolj skeleča rana na telesu koroških »Slovencev«. Glasilo koroških klerikalcev je torej mnenja, da novi nemški škof ne bo prav nič škodoval slovenskemu jeziku, slovenski narodnosti, ker se boji edinole za versko življenje in katoliško zavest. Zdi se nam, da tem ljudem sploh ni veliko ali pa nič za narodnost, kar so že opetovano dokazali. In če se je koroškim Slovencem zgodila ta krivica, tedaj so tega v prvi vrsti krivi edinole koroški slovenski klerikalci, ki niso drugega, nego pri-vesek nemških klerikalcev, vsaj »Mir« sam pravi »Na celi črti smo kazali katoliškim Nemcem pot, orali na celi črti celino ter delali krščan-

na tem terti celno ter delali krščanskim Nemeem gaz, da so stopali za nami.« Pač žalostno in sramotno priznanje. Ti ljudje se še hvalijo, da so pripravljali med Slovenci pot, da so mogli nemški klerikalci lažje germanizirati. Sicer so pa te tožbe koroških slovenskih klerikalcev zaradi imenovanja novega škofa — **laž in hinavščina**. Vsaj mu »Mir« v isti sapi obljubuje podporo slovenskih klerikalnih poslancev v dež. zboru, ko pravi: »... morebiti dnevi niso več daleč, ko bo škof izmed krščanskih Nemcev sam stal v deželnem zboru. Oporo bo tedaj našel edinole pri slovenskih zastopnikih.«

+ Dobernjig v delegacijah.
Prejšni zagrizeni nemški nacija-
lec, kateremu je bila Avstro-Ogrska
vedno le nekak privesek Nemčije, se
je kar naenkrat izpremenil v navdu-
šenega patrijotičnega avstrijskega
državnika. Seveda kot tak se mora
okrasiti z vsakovrstnimi novimi in
starimi idejami. In tako je prišel v
svojem govoru v delegacijah tudi na
misel, da pomenja aneksija Bosne in
Hercegovine nekako gospodarsko re-
nesanco Avstrije. Seveda se to Dober-
njigu le zdi. Če si pa stvar nekoliko
bolj pazno ogledamo, tedaj vidimo,
da je bila ravno aneksija usodepolna

in zelo pogubna za naše narodno gospodarstvo, saj nam je ravno eksija odtujila srbski trg. Da se Dobernig navdušuje za nemškega cesarja, je samoobsebi razumljivo. Značilno za tega političnega štrebarja, ki misli menda postati kak minister, je pa to, da je tudi na razne načine sumničil dr. Kramára. Postavil se je v policijsko službo grofa Aehrenthala, ki se pa spozna edinole na ponarejene dokumente. Izral je Dobrnič, da bi takoj zelo slabo in ža-

+ Nemec o renegatih. Upokojeni profesor fizike na graški univerzi, dvorni svetnik dr. L. Pfaundler je priobčil v »Tagespošti« dne 11. t. m. članek »Zum Problem der internationalen Hilfssprache«, v katerem se je dotaknil tudi vprašanja o renegatih. Te besede iz ust moža, ki spada med prve inteligente »der deutschen Stadt« Gradec, ki je eden nositev lev kulturnega življenja na Štajerskem, so zelo zanimive. Znano je, da je »die Aufsaugung der Nichtdeutschen«, to je nasilno, oziroma prestovoljno ponemčevanje Slovanov mnogim nemškim krogom stremljeno in celi vsega nemškega naravnega gibanja. Ti krogi sodijo, da se more nemštvo s ponemčevanjem Slovanov razmnožiti in razširiti. Prof. dr. Pfaundler pa zastopa drugo mnenje, ki je izrazil z laudarnimi stavki: »Kar hočemo ohraniti in razširiti, je

germansko pleme in kelikor čistejše to ostane, toliko bolje. Za narod ne dosežemo ničesar z varkavanjem samo z nemškim jezikom prešlikanih tujih elementov, katerih plemenske lastnosti bodo že cele generacije uplivale na naše nemško bistvo. Saj je žalostno dejstvo, da se v takih slučajih ne prenesejo toliko dobre, kakor manjvredne lastnosti.« To so pametne in resnične besede, so pa tudi uničevalna obsodba vseh naših renegatov in nemškutarjev. Prof. dr. Pfaundler jim nič manj ne očita, kakor da so **kvarljivi nemšta** in da inficirajo nemštvu, ker ne prenašajo vanj dobrih lastnosti slovenskega plemena, nego samo njegove slabe lastnosti. Kako resnične so besede prof. dr. Pfaundlerja, kaže tudi površen pogled na vse nehanje in delovanje nemškutarije. Bistveni razloček med pravimi Nemci in med nemškutarji je očiven in priča, da so nemškutarji **manjvreden** element, ki so izgubili dobre lastnosti svojega plemena, pa se niso navzeli dobrih lastnosti Nemcev, da so izkvarjenci, ki imajo samo slabe lastnosti.

+ Naše dobre ljudstvo in duhovščina. Ker naš kmet v pretežni večini pri vsaki volitvi voli s klerikalno stranko in ker so voditelji klerikalcev ravno duhovniki, bi vsak pričakoval, da kmetje v resnici ljubijo svoje duhovnike. Kdor pa nepristransko opazuje razmere na deželi, ta ve, da naše »dobro in verno« ljudstvo voli duhovnike in njih stranko samo radi ljubega miru in iz nevednosti. Kdor ne voli z duhovniki, nima miru ne v cerkvi, ne v svoji družini, niti v gostilni. Duhovniki na deželi so postali tako strastni in zagrizeni, da vsakega, kdor ima le kolikaj drugačne nazore v politiki, kakor oni neusmiljeno preganjajo in ga brez esmiljenja uničijo. To ljudstvo tudi same sprevidi, zato je res prava katoliška vera skoraj popolnoma izginila. Naš kmet se več ne boji Boga, ampak samo hudiča. Krive prisege, prešestovanje, obrekovanje itd. je danes med kmečkim ljudstvom kaj vsakdanjega. Vpisani je v toliko bratovščin z brezstevilnimi »odpustki«, da za vsako pregreho dobi takoj popolno odvezo. Ve pa tudi, da imajo največji grešniki pri »duhovnemu očetu« ravno toliko veljave, kakor pa najpoštenejši, samo da ž njimi volijo. Gorje pa duhovnikom, ko naš kmet sprevidi, da se njemu hudiča ni treba batiti. Da bo pa do tega kmalu prišlo, zato pa s svojim življenjem skrbe ravno duhovniki. Kmetu vedno pridigujejo, naj dela, moli, daje miloščino in naj ima potrpljenje, ker bo potem njegovo plačilo v nebesih tem večje. Sami pa za plačilo na ponem svetu nočejo nič storiti, ampak hočejo imeti takoj vse plačano na tem svetu. Kako zabit bi moral še kmet biti, da bi tega ne spoznal. Na mestniki onega, kojega kraljestvo ni pod tega sveta, so se prostovoljno odpovedali uživanju svetnosti, a sedaj hočejo ravno oni ta svet vladati in uživati vse sladkosti. Duhovniki naj bi skrbeli, da bi naše ljudstvo ohramilo pravo vero in poštenost, potem bi gotovo nikdo nič ne imel ne proti duhovnikom in ne proti veri. Proti sedanjim politikujočim duhovnikom in proti klerikalizmu pa neizprosen boj do zmage. To naj bo geslo vsakega pravega prijatelja ljudstva.

+ Klerikalci so pač klerikalci. Župnik P. Lanik, rodom Čeh, je pri občinskih volitvah v Poštorni pomagal nemškemu židu Rosenbaumu. Zatajil je torej svojo narodnost in svojo vero. Ta čedni župnik je bil z ostalimi Nemci in renegati tudi izvoljen v občinski svet. Da bi pa to svojo nesramotno zvezo prav hinavsko zakril, je dal v sredo po Poštorni nalepiti letaže s sledečo vsebino: »Protestujem proti svoji izvolitvi v drugem razredu, ker se je to zgodilo proti moji verji in brez moje vednosti. Mandat pa vseeno obdržim.« So pač povsod enaki ti klerikalci.

+ Veliik škandal je, da pošilja Mohorjeva družba knjige s samonemškimi voznimi listi; če je to delala že na Koroškem in Štajerskem, naj vsaj na Kranjsko in še celo v Ljubljano ne vsiljuje nemščine. Ali se to pravi edelo za narod?«

— Najvišja zahvala. Na vseh župnijskih in meščanskih šolah ljubljanskih so se ob 80. godu Nj. Veličanstva vršile interne slavnosti in je izbrano učiteljstvo in šolska mladina te priliki sporočilo Nj. Veličanstvu brzozavno svojo neomahljivo izdanoost in čestitko, za kar jima je izšlo iz kabinetne pisarne Najvišja

— Izza davnih dni. Proslava Davorina Jenka je obudila mnogo spominov na davne čase. Čitateljica na-ega lista je našla tak spomin v Bleiweisovih »Novicah« iz leta 1865., ki so marsikoga zanimal. V »Novicah« je pisano: »Iz Novega Sada, 3. dec. E. C. Čudno že biti čitatelju »Novice«, da se le redkokdaj kaj ališi iz tako znega kraja avstrijskega arbsta, torej naprej vem, da vam že milo biti, izvedeti redko kako novice. — Znano vam je, da je vaš vredni ro-ak, g. Davorin Jenko, nastanjen v

Pančevi, učoč našo omladino muzikalno in pevske vednosti; ne vem pa, je-li vam znano, koliko da je pri nas zavoljo svoje vednosti in obnašanja jubljen in čisan. Na poziv »novosadske omladine« uredil je gosp. Davorin Jenko pri nas dve »besedi«, katero so bile, da prav rečem, sijajne, polne dobre volje in budnega navdušenja, bile so v polnem smislu slovenske zabave, pri kateri priliki so Srbi spoznali ceno sorodnega mu slovenskega naroda in čutljive, sladkoružne glase slovenskih pesem Vilharjevih, Cegnarjevih, Jenkovič, Prešernovih i. dr. Vzbudile so globoke čutljaje, ganile so in poslednjič pridobile sorodna si srbska srca; poslušali smo mehki slovenski, v čutje segajoči glas, ki je lahen in pretresa srca, mislil si, da nimaš pred seboj krotkega slovenskega naroda, polnega slovenskega občutja, z njegovo usodo, njegovo bolestjo in željo po svobodi. S slovenskimi pesmimi in pevanjem nam je gosp. Davorin Jenko postavil pred oči slovenski narod z njegovim poštenim srcem in z njegovo ljubavjo do umetnosti, katera nas spominja bližine italijanskega podnebja. Izmed vseh naših pesem so najbolj dopadle: »Strunam« in »Naprej«. Končno, slovenski bratje, samo še dostavljam, da nas je naš vodja, gosp. Davorin Jenko, popolnoma zadovoljil, da je vreden srbskega gostoljubja in da je skokoma pridobil našo ljubezen, kakor je s svojo pri vas ostal. Daj Bože, da se nam taka prilika še povrne, čim prej, tem bolje in da se spoznavajo slovenska plemena na jugu, naši dušmani pa da se prepričajo, da med nami vlada sveta sloga. Zdravo, slovenski bratje! —«

— Poštna ambulanca na železni-
rah. Piše se nam: Slovani smo men-
la v Avstriji res le žoga v rokah raz-
ličnih nemških uradnikov. To se kaže
posebno pri slovanskem časopisu,
pred vsem pa pri slovenskem časopisu.
Naročnik slovenskega časopisa
mora imeti angelsko potrpežljivost
ob različnih nagajivostih od
strani nemškega poštno-ambulanč-
nega uradništva. Navzlic vsej pazljivosti
upravništev in navzlic točnim
naslovom — seveda na slovenskem
ozemlju slovenskim — se vedno in
vedno dogaja, da slovenščine ne-
zmožni in slovenskih krajev nepo-
znavajoči zagrizeni nemški poštni
uradniki zavozijo dan na dan sloven-
ske časopise po vseh možnih krajih.
Kar bi moralo priti v Kranj, gre v
Bohinj. Logatec in Borovnica naj-
večkrat v Trst itd. Časopisi pridejo
zamazani, raztrgani in politi z razni-
mi stvarmi naročnikom v roke. List,
ki bi moral priti dopoldne, priroma
zaradi komoditete ali zlobnosti teh
uradnikov popoldne, ali celo drugi
dan po izdaji adresatu v roke. Vsega
tega pri nemškem časopisu ni. Nemško
časopisje prihaja z matematično
točnostjo in v čednem stanju, samo,
da večkrat kak list sploh izgine. Slo-
vensko časopisje plačuje istotako po-
šteno poštno pristojbino in se mu
mora pri razpošiljanju posvetiti isto
pazljivost in točnost, kot nemškim.
Naj upravništva slovenskih listov
nastopijo z vso strogostjo nasproti
netočnostim poštnih ambulanc. —
Opomba upravnosti: Kar
te tiče »Slovenskega Naroda«, »Slov.
Doma« in »Ljubljanskega Zvona«,
prosimо naše cenjene naročnike, da
nam sporoče takoj vsak slučaj netoč-
nosti ali zamazanosti pri teh časopi-
sih in upravništvo bode pri poštnem
pravnateljstvu v Trstu kategorično
obstreljati.

— Pomladanska vojaška izučba
n orožne vaje e. kr. domobranskega
vešpolka Ljubljana št. 27 v letu 1911.
Vsi dosedaj vojaško neizvežbani no-
vinci in nadomestni rezervisti bodo
na dne 6. sušca 1911 v Ljubljano po-
liciani in imajo nadomestni rezervisti
ti po dokončani vojaški izučbi tudi
prvo orožno vajo opraviti. Za one,
ki imajo v prihodnjem letu orožno
voja opraviti, so določene 4 orožne
vaje in sicer se prične prva dne 1.
majnika, druga 1. junija, tretja 20.
ulija. Dan poklica k zadnji jesenski
orožni vaji se naznani poznoje.

— Razprave e. kr. deželnega
dravstvenega sveta. V seji dne 28.
septembra t. l. se je razpravljalo o
prezidavah in prizidavah, ki se imajo
izvršiti v deželni blaznici na Stu-
lencu in je bil oddan tudi nasvet
glede namestitve službe deželnega
sanitetnega nadzornika.

— Telefonaka zveza se je uvedla
med Ljubljano in Porličem na Mo-
avskem. Govorilna pristojbina zna-
a tri krone.

Sleparski najemnik mesečno so
a. Pretečeno nedeljo popoldne je
rišel v neko hišo v Vodmatu mlad
lovek in vprašal, ako ni prosta me-
ečna soba. Ko ste mu v hiši stann-
oči stranki zanikali, je pripovedo-
al, da je prišel z dunajskim brzo-
lakom od vojakov in da nastopi bo-
oči dan v službo pri južni železnici
ot železniški aspirant. Dalje, da mu
so mučno ob tem slabem vremenu
iskati stanovanja, ter je zelo truden
in vederjal bi tudi rad. Gospa X. mu

je ponudila posteljo za prenočišče, nato pa bi še večerjal rad takoj, nakar mu je gospa X. ponudila dežnik, da bi šel v gostilno, a imel je sto izgovorov in gospa X. mu je napravila večerjo. Povedal je, da se piše Jožef Gliha, rojen leta 1888. v Idriji, kjer je njegov oče c. kr. davkar. Zjutraj si je naročil kavo in postrežbo, da mu očistijo blatne čevlje in izlikajo obleko. Gospa X. mu je razpolagala z čistilom, krtačami in z likalnikom, češ, sam naredi. Nato mu ni bil všeč ovratnik in gospa Y. je poslala po novega, gospa X. pa mu je ponudila pelerino, da se bi bolj čeden predstavil na kolodvoru. Pelerino je hvaležno odklonil, rekši, da pride kmalu nazaj, samo brzjavil bi rad, zato prosi posojila 5 kron. S tem pa je sum le povišal, da je slepar — šel je in ni ga bilo več. Imel je črn, mehak klobuk in rjavo obleko, govoril pa je v idrijskem narečju.

Razmire na okrajni cesti Vič-Gorice. Iz občinstva se nam piše: Cesta, ki drži od državne ceste od Lavriča do opekaren Zupančiča in »Kranjske stavbinske družbe« je zelo slabo oskrbovana. Človek bi moral časih v blatu ostati. Časih pa zopet toliko nasujejo, da so take jame, da je cestni promet zelo otežkočen. Vsled tega mnogo trpi živina, posebno pa še od neusmiljenih hlapcev. Kriv temu je cestni odbor in tukajšnji cestar. Tudi most imamo tak, da ga bo enkrat noč vzela. Opozarjamo merodajna oblastva, da odstranijo te nedostatke.

Kmetijska šola na Grmu. Novo šolsko leto na kmetijski šoli na Grmu se je pričelo v četrtek, dne 3. novembra t. l. V šolo je sprejetih 48 učencev, in sicer 36 v zimsko šolo, 12 v letno šolo. Ker je prosilo za sprejem 55 učencev, so se morale sedmimi učencem prošnje vrniti.

Zakaj bi nesreča ne koristila!
Tako si je misli Janez Trkaj, tesarski pomočnik, ki je padel ponoči s podstrešja Rapuševe kleti, kjer je bil prejšnji večer z mojstrom Francetom Teropčičem dokončal tesarsko delo. Ker si je pri padcu močno poškodoval noge in ker je bil zoper nezgode zavarovan, je sklenil, prijaviti poškodbo. Rečeno, storjeno. Ko sta bila on in mojster Tropčič poklicana na pričevanje na okrajno glavarstvo v Novo mesto, sta oba rekla, da je zadobil Trkaj poškodbo pri delu. Janez Trkaj je potegnil vsled tega okoli 350 K zavarovalnine. Dober in blagohoten prijatelj je pa izdal oba. Trkaj in Tropčič trdita, da je to umno gospodarstvo, če se celo iz nesreča izbije koristi, kolikor se da, oblastva so pa mnenja, da je to čisto navadna gelinija.

Oko za brke. V Kržetih pri Sodražici sta oba brata, Matej in Juri Samsa, ki se že dolgo silno sovražita. Kjer se slučajno snideta, tam se stopeva. Dne 23. oktobra t. l. je šel Matovž Samsa mimo hiše Jurja Samse h krščanskemu nauku v Goro. V tem trenotku je prišel iz svoje hiše Juri Samsa, hoteč iti tudi v cerkev. Tiho je pristopil Matej Samsa k bratu Jurju in ga udaril z zaprtim dežnikom pod noge. Juri Samsa je rekel, da se ne da pretepati od takega, ki še nima brk. Matej Samsa namreč klub starosti 42. let, še nima brk. In zanj je najhuje žaljenje, če mu očita kdo, da mu še brke niso zrasle. Vsled bratovega žaljivega očitanja je zaprl dežnik in sunil z njim z vso silo brata v obraz. Zadel ga je v desno oko, ki mu je takoj izstopilo. Šel je v bolnico, kjer mu bodo pa morali najbrže desno oko izrezati. Tako bo eden brez brk, drugi pa brez desnega očesa. Če se bosta pa zdaj pobotala, je veliko vprašanje.

Pater — zdravnik. Naj zdravniki še tako zabičujejo, da človek ponoči ne sme biti trdo prepasan, ker trpi tok krvi, novomeški katehet pater Kornelij je vendar drugega mnenja. On že v **prvem razredu** zabičuje dečkom, da ne smejo spati ponoči brez — spodnjih hlač. Menimo, da ima katehet učiti le krščanski nauk in da je stvar staršev, določati, kako oblečeni bodo spali njih otroci. P. Kornelija zahteva se nam tem bolj čudna zdi, ker se spominjam, da je v Ljub-

zdi, ker se spominjamo, da je v Ljubljani na Marijnem trgu zloben veter enkrat pri nekem frančiškanu pokazal, da niti podnevi ni imel spodnjih hlač. No, pa morebiti je bil na takem potu, da jih ni rabil. Pa tudi v Novem mestu smo videli pri belem dnevu plavati frančišanske patre po Krki pod mostom — brez plavalnih

Škrlatica v Novem mestu kar ne poneha, vedno se prikazuje sporadično. Pred kratkim je zbolel na škrlatici trgovcu T. O. otrok. Dobil je nalog, da naj ga da, ko je umrl, v mrtvašnico. O. se je temu ukazal uprl in imel otroka doma na mrtvaskem odru. Tako ravnanje je sicer nemerno težko.

Najdeni vtopljenec. Na levem bregu Save je našel France Gregore, posestnik v Šoteski, truplo neznanega človeka srednje starosti. Prepeljali so ga v mrtvačnico k Sv. Jakobu. Na truplu, in sicer na glavi, zazvao, da

je opazilo, da so blizu senca tri odprte rane v dolgosti 2 cm. Po zunanjem soditi, so bile te rane prizadete s kakiom ostrom orodjem, najbrže z nožem. Ni izklučeno, da se je tu izvršilo hudodelstvo, nakar se je hotel dotočnik iznebiti svoje žrtve na tancin, da jo je pahlil v Savo. Sodnisko raztelesenje trupla bode dognalo, kaj je na tem resnica.

Iz Škocljana pri Mokronogu. Nič novega! Še vedno stari flegmatični Škocljanci. Mislil sem pač, da se bo tudi pri nas oživelio nekoliko narodno delo in se tudi v dejstvu izkazali tolikanj proslavljeni, zavedni in napredni Škocljanci; posebno sedaj, odkar so se vgnezdili tudi pri nas »Čuki«. Ti mladiči nam pač ne bodo veliko škodovali, še manj pa koristili. Pa klub temu bi se vendarle malo »zbrihtali«. Imamo družbo sv. Cirila in Metoda, gasilno društvo, kakor sem že omenil »Čukulado«, »Slov. Stražo«, tamburaško društvo, kakor tudi – izobraževalno društvo. Pa naj kdo reče, da ni Škocijan napreden! A pustimo raje za enkrat bridko ironijo. Čas bi pač že bil, da bi se kaj preobrnilo in se Škocljanci nekoliko bolj pobrigali za narodno stvar. Ne vzdrži jih niti klerikalna očabnost posameznikov. Pazite, da ne bo iz sedaj še popolnoma narodno-naprednega občinstva (za take značajne se ne brigamo, ki prodajajo vse svoje prepiranje, samo da si polnijo svoje žepje) pravato klerikalno gnezdro. Ne zadostuje, da se širi v toliki meri »Slovenski dom«, potreba je vsestransko narodove vzpodbuje. Vsaj toliko bi se pobrigali, da bi si ustanovili čvrstega »Sokola«, ki bi z družbo sv. Cirila in Metoda skupno deloval v procvit našega naroda in v blagostanje cele občine. Boste menda zopet čakali, da vas bodo Bučkljanje prigovali, da si skupno ustanovite »Sokola«, kakor se je to zgodilo pred snovanjem družbe sv. Cirila in Metoda. Ne misliti si, da bomo uživali vse mogoče udobnosti, kakor »Orli«, ki imajo zalagatelja, treba se bo truditi in delovati v vztrajnim sokolskim delom – in šlo bo. Sicer so res težkoče, ker ni pripravljene sobe za telovadbo, a treba je potrpljenja. Ko bi vsaj izvili pripravljeni odbor, da bi počagoma nabiral za »Sokola« in tekom zime tu pa tam priredil kako predavanje ali mogoče knjižnico ali bralno društvo ustanovil. Mogoče bo kdo dejal, da zidam gradove v oblačke, a mislim trezno, ker poznam Škocjanec kakor tudi zavedne »hribove«, da bi se dalо marsikaj napraviti v Škocjanu; potreba je le moža, ki bi vso stvar spretino in premišljeno vodil, pa se da dosegi vse. Treba je jeklene volje; tudi narodne gospodinje bi marsikaj pripomogle, kakor pri snovanju družbe. Pa brez zamere!

Iz Trnovega na Notranjskem se nam poroča: V trnovskem zvoniku je vedno mnogo »Čukov«. Posebno ob nedeljah med maso jih mora hoditi cerkovnik podit, drugače s svojim skovikanjem motijo še druge, ki so v cerkvi. Toda ne misliti, da so samo taki čuki, ki znajo leteti, ampak so tudi taki, ki skačejo in hodijo in časi hočejo celo telovaditi. Čudno, da dekan in kapelan temu molčita.

Kupčija s človeškim mesom nese menda krasne dobičke, kajti število teh kupčevalcev z dekleti se čudovito množi. Na Ogrskem in na Slovaškem je menda konkurenca že tako velika, da so ti kupčevalci začeli iskatki svoje žrtve na Slovenskem, zlasti na Spodnjem Štajerskem, kjer je ljudstvo labkoživo in dekleta rajše zapuščajo domačijo, kakor na Kranjskem. V zadnjih tednih se je zgodilo že več slučajev, ki pričajo, da so ti kupčevalci posvetili posebno pozornost spodnještajerskim dekletom. Tako se nam poroča od verodostojne strani, da je tak človek minoli teden potoval po Spodnjem Štajerskem, vozeč se iz Celja proti Zidanemu mostu, je nagovarjal neka v istem vozu se nahajajoča dekleta ter jih obetal dobre službe. Mož se je izdajal za agenta, je imel črno brado in črne oči ter je govoril slaboslovenski, »prleški«. Na svojem krovčku je imel prilepljen star železniški listek »Kanižak«. Na Zidanem mostu je izstopil. Najbrže se je peljal proti Zagrebu. Redarstveni organi bodo morali tem ljudem posvečevati posebno pozornost. Ti tako imenovani agentje iz Ogrske so vedno sumljivi. Tudi če so res potnik in agentje, se kaj radi pečajo še z drugimi stvarmi: ali so goljufi, tatovi, ali pa kupčevalci dekleti.

Slovenski in italijanski učni tečaji. Z dovoljenjem deželnega šolskega sveta otvoriti vodstvo privatnih tečajev v Gradcu v drugi polovici tega meseca učne tečaje za slovenščino in italijansčino. Poučevalo se bode v prvi polovici učne dobe pa 4 ure, v drugi polovici pa po 6 ur na teden. Tečaji se končajo meseca julija. Gotovo so do tega privedli to nemško gospodo vse drugi vroki, kakor učiteljnost. Se pač boje slovenske konkurence. S tem pa tudi priznavajo, da je dandanes slovenščina tudi v »nemškem« Gradcu potrebna in da je brez nje sploh izhajati nemogoče.

Dijaka, cerkvena tatova. Pri戈sp Sveti na Koroškem sta 4. m. dva tata oropala nabiralnik v cerkvi, a sta bila še v pravem času zasačena. Pišeta se, kakor sta pred orožnikom izpovedala, Holzinger in Miklin ter sta dijaka na celovski realki. Ukradla sta okroglo 20 kron ter sta imela denar že razdeljen, ko ju je orožnik prijel.

Nesreča. V tovarni v Ajdovščini se je ponesrečila 16letna Franja Marec. Ko se je pripognila, da pobere neko reč pri stroju, je obrnila glavo tako, da jej je stroj zadel dve težki rani. Prenesli so jo v gorisko bolnišnico, kjer so jo takoj operirali. Stanje njen je nevarno.

Trgovka s človeškim mesom. Na državnem kolodvoru v Gorici so arteirali neko Magdaleno Solo s Hrvatskega, ko je hotela odpeljati s seboj neko dekle za neko tolerančno hišo, rekoč, da je preskrbi dobro službo. Dekle se je vrnil v svojo prejšnjo službo v mesto.

Slovenske delavec odslavlja, sprejemajo pa laške. V Podgori odslavlja tvrdka »Ast & Co.« slovenske delavece, ki so zaposleni pri stavbnih delih v papirnici ter jih nadomešča s tujimi laškimi delaveci. Doslej so bili dobr, sedaj pa kar odslavlja Slovence ter sprejemajo Lahe! Pred kratkim so jih odslobili naenkrat 70, nato jih odpusčajo po malem ter nadomeščajo z laškimi. Ravnateljstvo papirnice bi moralno kaj ukreniti z drugimi faktorji v Podgori vred, da ne bodo tujeji jemali kruha izpred ust domačinom.

Zupnik pobegnil – ne ve se kam! V vasi Momjan bližu Kopra je več let »pasel svojo čredo« 33letni župnik don Anton Pernacich, doma iz Trsta. Imenovan je pa že pred kaškim mesečem izginil – menini tebični – iz Momjana in od tedaj ni po njem več ne duha ne sluba. Kot vrok begu se navaja slabo finančno stanje župnikovo, kakor tudi slabogospodarstvo in uprava s cerkevним premoženjem. Ker je imel don Pernacich intimno znanje z neko tržaško »signorino«, ki se je večkrat nahajala pri njem v Momjanu, se sumi, da je morda pobegnil ž njo vred v južno Ameriko. Beg župnika Pernacice je vzbudil v Momjanu in okolici med ljudstvom veliko presenečenje.

Smrtna kosa. Včeraj je umrla po dolgi bolezni na Dunaju gospa Minka Bloudekova, rojena Lapajne, vdova po c. k. prudniškem nadsvetniku. Pokojnica, zavedna slovenska žena, je bila sestra gosp. okrajnega glavarja v p. St. Lapajneta in gosp. Dragotina Lapajneta, trgovca v Idriji. Pogreb bo danes, v soboto, na Dunaju. Bodite rajnski lahka tuja zemlja!

Himen. Poročil se je včeraj gosp. Anton Kogoj, upravitelj užitnine v Samoboru, z gdč. Heleno Skubice v Šmarj. Bilo srečno!

Elektroradiograf »Ideal«, zraven glavne pošte, ima od sobote, dne 12. novembra do torka, dne 15. novembra sledič spored: Čilensko vojaštvo. (Po naravi.) Igralka na lavtu. (Historična drama.) Stereoskopično preiskovanje evelic. (Po naravi.) Oderuh. (Drama.) Luka, bančni uradnik. (Komično.) Dodatek k zadnjima dve ma predstavama ob 7. in pol 9. Folchetto de Narbonne. (Zgodovinska legenda.) Poroka v Švici v XVIII. stoletju. (Po naravi.) Patentiran ventilator. (Komično.)

Preselitev obrti. Mizarski mojster, g. Anton Rojina, se je presele v lastno hišo v Kolodvorsko ulico št. 8 (prej Janescheva hiša).

Služba začasnega službe. Išče se začasnega služba, izvezban v postrežbi pri učnih zbirkah. Pojasnila daje c. kr. ravnateljstvo više realke. Plaća po dogovoru.

Aretirani goljuf. V Hernalsu so te dni aretirali Nikolaja Piškuriča, ki ga kazensko zasleduje ljubljansko sodišče. Piškurič je že dolgo let v duhovniški skupnosti hodil po slovenskih deželah in tu od nevednežev izvabljal denar. Izročili so ga deželenu sodišču na Dunaju.

S ceste. Ko je včeraj popoldne Accettov hlapac Fran Kotnik peljal po Dolenski cesti k neki zgradbi peseck, so mu vajeti padli iz rok. Hoteč jih pobrati, je prišel pri tem z desno nogo pod kolo, ki je šlo čez njo ter mu jo vidno poškodovalo. Stražnik je Kotnik nogo obvezal, konja in voz pa izročil nekemu zidarju, ki ju je nato s poškodovanjem odvedel domov. Iste dne je nek hlapac po Kopitarjevi ulici z vpreženim konjem tako naglo vozil, da je zadel z vozom preko ceste idočo 67letno Ani Vičevič v o, katero je podrl ter jo na glavi poškodoval. Pri padau se je poškodovanki tudi razbila posoda s kavo in mlekom ter se je strl dežnik.

Rokoborce. Včeraj sta se v neki trgovini v dolenskem predmetju sprla nek tukajšnji dryvar in nek posestnik z dežele. Med prepričom je bil posestnik nad drvarjem vihteti nož, katerega so mu takoj odvzeli, potem sta si pa skočila v lase ter se spoprijela in zvalila na tla. Začela sta se drug drugega prakati in pretevati

toliko časa, da so ju razdržili. Drvar tod sedaj, da ga je posestnik opraskal po obrazu, ta pa je baje pri rokoborbi izgubil zob. Zadnjo besedo bode imelo sodišče.

Delavske gibanje. Včeraj se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 25 Makedoncev, 35 Hrvatov in 22 Slovencev, nazaj je prišlo pa 40 Hrvatov in Slovencev. V Heblj je šlo 25, v Buchs pa 19 Hrvatov.

Izgubljeno in najdeno. Ga. Jozef Hamo v a je izgubila bankovec za 50 K. Na južnem kolodvoru je bil izgubljen, odnosno najden deški haček in dežnik. Policijski stražnik Valentin Gradišek je našel žensko ogrinjaco. Poštni sluga Jakob Bezljaj je našel denarnico z manjšo vsto denarja. G. Avgust Zornić je našel denarnico s srednjo vsto denarja ter jo oddal pri magistratu. Gdje. Frančiška Plankova je izgubila denarnico, v kateri je imela čez 20 K denarja.

Narodna obramba.

Podružnica I. obrambnega društva »Branibor«. V včerajšnjem našem poročilu smo pomotoma izpustili, da je bil za tajnikovega namestnika izvoljen g. Andrej Knajzelj, evident južne železnice.

Moška in ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Mostah vabi najvladnejše na Martino vescelinco, ki jo priredi v nedeljo, dne 13. t. m. v prostorih gostilne G. Erklavec, Novi Udati št. 3. Za raznovrstne zabave se trudi odbor, da ustreže vsem došlim prijateljem. Začetek ob štirih, vstopnina 30.vin.

Državna raznovrstna.

Javno predavanje »Splošnega slovenskega ženskega društva« se vrši jutri, v nedeljo ob 11. dopoldne v veliki dvorani »Mestnega doma«. Predaval bode g. c. kr. sodni svetnik Fr. Milčinski in nove slovenske pravljice in sicer: Trdoglav in Marjetica. — Vila. — Krivični mlinar in njegova hčerka. — Žival se je pogovarjala. — Cigan kralj. Splošno slovensko žensko društvo vabi zlasti slovensko mladino in starše na to predavanje.

II. zabavni in plesni večer »Narodne čitalnice v Ljubljani« se vrši v soboto, 19. t. m. Vsi obiskovalci prve take letošnje čitalnične prireditve so soglasno izrekali svojo zadovoljnost ravno tako glede fine prizadevanje, kakor glede izborne zabave. Odbor, ki vodi čitalnico, pričakuje tedaj, da bo II. zabavni in plesni večer, ki ima različen in izbran program, še boljši obiskan od sl. ljubljanskega občinstva. Nečlani plačajo 1 K vstopnine, člani čitalnice so pa prosti.

Ljudsko izobraževalno društvo »Akademija« priredi v pondeljek, dne 14. t. m. v veliki dvorani »Mestnega doma« javno predavanje. Predava g. dr. Ivan Lah o potovanju po slovenskih mestih. Predavanje pojasnjuje več skočitnih slik. Začetek ob 8. včer. Vstop prost.

Opozorjamo na Martinov včeraj plesnega društva »Slavec«, ki se vrši jutri, nedelja v veliki dvorani »Narodnega doma«, katerega spored je jasno zanimiv. Po končanem sporedu je ples.

Slov. trgovske društvo »Merkur« priredi povodom 10letnice svojega obstoja dne 8. decembra t. l. ob polu 11. uri dopoldne v društvenih prostorih slavnostni občni zbor in isti dan zvečer v veliki dvorani »Narodnega doma« zabavni večer. Gg. člane in prijatelje društva že sedaj opozarjam na to prireditve. Spored bo pravčno.

Podružnica Ljubljana I. avstrijskega društva državnih slug ima javni društveni shod v soboto 19. novembra t. l. ob 8. uri dopoldne v društvenih prostorih slavnostni občni zbor in isti dan zvečer v veliki dvorani »Narodnega doma« zabavni večer. Gg. člane in prijatelje društva že sedaj opozarjam na to prireditve. Spored bo pravčno.

Slovenski visokošolci v tujini. Na glasoviti visoki šoli za trgovino in narodno gospodarstvo v Koloniu ob Renu je v tekočem zimskem tečaju imatrikuliranih 8 Slovencev: Janko Bukovec, Ignacij Hrdelj, Franc Krašovič, Franc Lokar, Franc Peterrel, Franc Rus in Franc Štajer. Vseh slovenskih slušateljev na koloniski visoki šoli je 48. Slovenci srečajo se v zvezi z drugimi jugoslovenskimi tovarisi neovzročno in akademično društvo »Balkan«, koemu je smoter združevati svoje člane s predavanji in diskusijami iz nacionalne ekonomije, pravne vede, bančne in borzne tehnike, zadržništva in moderne filologije. Društvo

ima tudi svoj pevski (vodja Hud) in telovadni odsek (vodja Peternel). Vsi interesi, ki bi se morda hoteli posvetiti študiju na klemorajnaki visoki šoli, naj se obrnejo na naslov: Akademischer Verein »Balkan« Köln am Rhein, Severinstrasse 97, I. Etage.

Slovenški jug.

— Hrvatsko - srbska koalicija in ban. V četrtek zvečer je imela hrvatsko - srbska koalicija svojo plenarno sejo. Navzočih je bilo 35 članov, ostali pa so se opravili. V izvrševalni odbor so bili izvoljeni: dr. Vladimir Nikolić, dr. Bogoslav Mažaranović, Vasco Mučević, dr. Ivan Lorković, Svetozar Pribičević, dr. Pero Magdić, dr. Bogdan Medaković in Grga Tuškan. Na to se je razpravljalo debata o banovem pozivu, naj hrvatsko - srbska koalicija sodeluje pri sestavi vladne večine v saboru. Po daljši debati je bil sprejet predlog dr. Lorkovića, da je koalicija pripravljena se pogajati z banom glede sestave saborne večine in delavnega programa na podlagi državnopravne pogobe, toda samo pod pogojem, da se preje razveljavlji železničarska pragmatika za Hrvatsko. V odsek, ki se ima pogajati z banom, so bili izvoljeni poslanci: dr. Medaković, dr. Mažuranović in dr. Lorković.

— Zahvale poslanec dr. Masaryku. Podpredsednik hrvatsko - srbske koalicije poslanec dr. Bogoslav Mažuranović je poslanec dr. Masaryku tole brzojavko: Izvrševalni odbor hrvatsko - srbske koalicije se Vam zahvaljuje na možatem nastopu v avstrijski delegaciji. Hrvatski in srbski narod ne bo nikdar pozabil Vaše kulturne misije. Vaše neumornega truda v iskanju resnice v najtežjih časih velike naše narodne borb. — Meščanski odbor hrvatske ujedinjene samostalne stranke v Zagrebu je po svojem predsedniku arhitektu Heinrichu odposlal poslanec dr. Masaryku tole brzojavko: S svojim govorom v delegacijah v obrambo naše narodne časti ste ponovno zadolžili ves hrvatski narod. V imenu zagrebškega meščanstva se Vam zahvaljuje organizacija hrvatske ujedinjene samostalne stranke.

Falsifikator Vladimir Vašić. ki je na naročilu avstro - ogrskega poslaništva ponaredil one dokumente, ki jih je na to dr. Friedjung predložil kot »dokazilni material« v svojem znanem procesu s hrvatsko - srbsko koalicijo, bo po § 84. srbskega kazenskega zakona obtožen budodatelstvo veleizdaje. Za ta zločin pozna srbski sodnik samo eno kaznen — smrt na večalih.

— Ali je poslanik grof Forgach sodeloval pri falsifikaciji? O tem vprašanju se sedaj razpravlja ne samo v političnih krogih avstrijskih marveč tudi v Srbiji. Belgradsko »Novo Vreme« priča, da je grof Forgach predložil kot »dokazilni materijal« v svojem znanem procesu s hrvatsko - srbsko koalicijo, bo po § 84. srbskega kazenskega zakona obtožen budodatelstvo veleizdaje. Za ta zločin pozna srbski sodnik samo eno kaznen — smrt na večalih.

— Falsifikator Vladimir Vašić.</b

Smrtna oboedba. Porotno sodišče v Rovinju je obosodovalo kmečko fanto Ivana Udočiča in Ivana Kraličar-Poloča na smrt. Ta dva fanta sta namreč pri nekem prepiru med fanti iz sosedne vasi iz nekega skrivališča streljala in pri tem ustrelila fanta Ivana Križanaca.

Slovensko delno gradivo v Ljubljani.
5. 32. izv. leta (2a lin. nepar). Brat. predst. 2037.
V nedeljo, 13. novembra 1910.

Burka! Začetek ob 3. popoldne. Burka!

Svet brez moških.

Burka v treh dejanjih. Spisala Al. Engel in Jul. Horst. Režiser Hinko Nucić.

Blagajnica se odpre 1/3. ur.

Začetek ob 3. ur. Konec po 5. ur.

Prihodnja predstava v nedeljo zvečer.

št. 33. (Par). Brat. predst. 2037.

V nedeljo, 13. novembra 1910.

Začetek ob 7. Dvanajstiči. Začetek ob 7.

Dolarska princesa.

Opereta v treh dejanjih. Spisala A. M. Willer in Fr. Grünbaum. Uglasbil Leo Fall. Režiser Jos. Povh. Kapelnik prof. Frid. Reiner.

Blagajnica se odpre ob 1/2. ur.

Začetek ob 7. ur. Konec ob 1/10 ur.

Prihodnja predstava bo v torki, 15. novembra.

Poslano.

Mnogostranska poraba. Gotovo ni domačege zdravila, katero se da tako mnogostransko porabiti, nego „Mollo-vo francosko izganje in sol“, ki je takisto bolesti utrujuče, ako se nameže ž njim, kadar koga trga, kako to zdravilo vpliva na mišice in živce krepilno in je zatoj dobro, da se priliva kopelin. Stekljenica K 1.90. Po poštnem povzetji posilja to zdravilo vsak dan lekarji A. MOLL, c. in kr. dvorni založnik, Duraj, Tuchlauben 9. V zalogah po deželi je zahtevati izrecno MOLL-ov preparat, naznamovan z varnostno znamko in podpisom. 6.92

Narašajoča draginja živil se razmotriva s skrbčimi obrazci kjer holi se snidejo gospodinje. Pa tudi dobrih nasvetov ne manjka. Tako opozarjajo praktične in izkušene gospodinje na preizkušene kuhrske pripomočke, kakor n. pr. na priljubljene Maggijeve izdelki, ki pomagajo štediti z denarjem, časom in dejom in so ravno dandanes še enkrat tako koristne. Od nekdaj pa do danes enako dobre imajo še to prednost, da so ostale njih cene enako nizke, kakor svoje dni.

Ustna voda
KALODONT
Zobna krema

V mrzlem letnem času je za udobno stanovanje najpotrebejša oprava dobra peč. Okusna zunanjost, kolikor mogoče preprosta, majhna pos treba in prijetna gorkota so zahteve, ki se stavijo na dobro peč. Tem zahtevam odgovarjajo izdelki starrenomirane tvrnice za peči Rudolf Geburth, c. in kr. dvorni strojniki na Dunaju, VII., Kaiserstrasse 71. Telefon 524.

Preizkušeno sredstvo proti kašlu. Opozarjati je cenjene bralce na Herbabnega podfosforokislki napnenozelenzni sirup. Ta že izza 41 let od premnogih in odličnih zdravnikov preizkušeni in priporočeni prsnii sirup blaži kašelj in razkraja slez ter pospešuje tek in prehavo. Ker obsega železo v lahko topljivih fosforovapnenih soleh, je poleg tega tudi kriisten za tvoritev krvi in kosti. Herbabnega napnenozelenzni sirup zaraadi njegove blagolastnosti prav radi uživajo ter za odrasli, kakor tudi najnežnejši otroci izborna prenašajo. Edina izdelovalnica: Dr. Hellmannova lekarna »Zur Barmherzigkeit« na Dunaju, VII. okr. Kaiserstrasse 73 do 75. V zalogi po vseh večjih lekarnah.

Plesna svila

od 1 K 15 h naprej me ter, zadnje novosti.

Franko in že omenjeno se pošte na

nom Bogata izbira vzorcev a prve pošte

T. verne za svilo Henneberg, Zürich.

62 4

Priporočamo našim rodbinam kolinsko cikorijo.

Draginja mesa in Maggijeve kocke.

Lažje se prenaša draginja mesa, če gospodinja govejega mesa ne izkuha samo zaradi juhe, marveč vzame za napravo juhe izborne in praktične Maggijeve kocke po 5 v, goveje meso pa enkrat praži, enkrat pa porabi za pljučno pečenko, gulaš i. dr.

Maggijeva kocka je napravljena iz najboljšega mesenega ekstrakta in ima vse začimbe naravne goveje juhe. Raztopi se hipoma v vreli vodi in da krožnik izgotovljene goveje juhe, ki se odlikuje po močnem in dobrem okusu in se da uporabiti kakor vsaka druga doma izkuhanja juha ne samo za zakuhane juhe, marveč tudi za vsa druga jedila, kakor za prikuhe, omake, ragu i. dr.

Pri nakupu zahtevajte izrecno pristne Maggijeve kocke po 5 v in pazite na ime „Maggi“ in varstveno znamko „zvezdo s križem.“

3750

Šestdeset letna lekarstva L. Rude, mlečni živilski izdelki lekarstva, živilski živilski izdelki lekarstva.

za uspešno živilski izdelki lekarstva.

Dijaški vestnik.

Narodno - napredno dijaštv.

(Nadaljevanje iz zadnjega »Dijaškega vestnika«.)

Kakor smo že enkrat omenili, je glavna programna točka organizovanega nar. napr. dijaštva: O. s. n. n. d. hoče organizovati slov. dijaštvu na temelju nacijonalizma, svobodomiselnosti in demokratizma, da ga uspodbablja za narodno, kulturno in zlasti za poljudno delo. Končni smotter O. s. n. n. d. je povzdriga duševne izobrazbe in vzgoja volje pri vsem slov. dijaštvu in narodu, da dobimo za naše principe odločno in inteligentno, prebjugeno ljudstvo in disciplinirane člane, kakor značajne voditelje svobodomiselnih, narodno-naprednih strank.

Iz tega temeljnega postulata se derivira obširen, skoro neomejen namen naše akademične organizacije. V glavnih točkah bi bil pa namen O. s. n. n. d. sledeči:

1. Enotno organizovati slovensko dijaštv.

2. Skupno varovati svoje interese in vzdrževati potrebne zveze in edinstvo za dosegajočo svojega smotra.

3. S splošno in vseobčeno izobrazbo jačiti Slovence duševno in gospodarsko ter krepiti njihovo narodno samozavest.

4. Skrbeti za nadaljnjo izobrazbo ljudski šoli odrastle mladine in za njeno organizacijo.

5. Voditi narodno - obrambne akcije in udeleževati se shodov in drugih javnih prireditv, ki imajo namen delovati v narodnem, gospodarskem ali kulturnem smislu.

Svoj namen pa dosega O. s. n. n. d. posebno s temi sredstvi:

1. a) Z ustanovitvijo društvenih knjižnic, b) s sestanki s predavanji, c) s poučnimi izleti, d) z ustanavljanjem strokovnih odsekov za člane včlanjenih društev.

2. O. s. n. n. d. zastopa skupne koristi vseh včlanjenih, kakor tudi posameznih društev ali članov kakor včlanjenega društva nasproti oblastiom, korporacijam, podpornim, dobrodelnim in vsem drugim društvom in javnim razpravam.

Ona tudi vodi dijaške statistike, izdaja pregled vseh svojih članomodprtih mest in daje nasvete glede studija in denarnih, kakor sploh vseh stanovskih vprašanj.

3. a) Izdaja in razširja periodične in neperiodične časnike, tiskovine in knjige, b) snuje nova dijaška društva in klube, c) nar. javne čitalnice in knjižnice, d) prireja poučna predavanja iz vseh strok, e) javne shode, sestanke in izlete, f) javne veselice s petjem, godbo, gledališkimi in drugimi igrami, plesom itd.

4. Z vsemi primerimi in po stavno - dovoljenimi sredstvi deluje za nadaljnjo vzgojo in izobrazbo šoli odrastle mladine.

5. Vodi narodno statistiko, prireja akcije v narodno obrambne namene, agituje za narodna in svobodomiselna društva in podjetja, se redno udeležuje vseh javnih prireditv in shodov, ki imajo namen delovati v narodnem, kulturnem ali gospodarskem smislu.

Vse delovanje O. s. n. n. d. bo tedaj skrajno praktično in proračunljeno na to, kar nam je pred vsem treba.

Dosedanja naša napaka provincialne separiranosti se mora umakniti skupnemu nastopu in notranju mu edinstvu, ki nam bo prineslo na zunaj zopet nekdaj izgnubljeni ugled in vpliv, katerega tako zelo rabimo, kakor bomo pozneje pokazali. Na znotraj bo pa enotnost vplivala nivelično in reformujoče. Tista malenkostna nasprotja in tradicionalne specijalitete se bodo umaknile idejam, ki jih bo novo živiljenje zaneslo med nas, oziroma že žive med mlajšim dijaštvom. Enostnost med nar. napr. dijaštvom je pa tudi velikega organizatoričnega pomena. Razvoj in moč naših društev ni povsod enaka, v skupni in enotni organizaciji pa močnejše društvo na premnoga način lahko pospešuje razvoj slabšega društva, kar ima za efekt končno povzdrogo vse celote.

Le v tesni, skupni in enotni organizaciji je mogoč napredok narodnonaprednega dijaštva, le tako bomo mogli z uspehom nastopiti proti dobro organizovani demoralizaciji klerikalnega študentstva.

Ali razven tega javnega in zanega sovražnika imamo še drugega, ki nam je prav za prav soroden, pa se vendar gerira kot največji naš nasprotnik, vsaj vse njegovo delovanje nas potruje v tej žalostni resnici. To so narodni radikalci. O njihovih sovražnih izjavah nasproti nam smo govorili pred tednom. Tudi ta včasih dobra in močna struja, ki se je tudi skupno organizovala, je bila skoraj uničujočega vpliva proti nam na polju dijaških gospodarskih vprašanj in akcij. Praktični, kakor so bili, so okupirali vse napredne denarne in sploh vse druge podpore, na katere je vedno navezana večina našega dijaštva in s tem so najobčutnejše škodovali razvoju našega narodno-

naprednega dijaštva, ki je končno obstajalo iz nekaterih dobro situiranih neodvisnih dijakov. Vse drugo je pa tudi zaradi materialnih korišči šlo k onim, ki so narodno-napredne podpore napeljali na svoj radikalni milij, ki je seveda uspešno deloval v nam — sovražnem smislu.

Ker je bilo naše dijaštvu večinoma dobro situirano, finančna vprašanja niso silila toliko v ospredje, ko sedaj, ko se je narodno-napredno gibanje rešilo tradicijomelnih navad in se razširilo v vse socijalne kroge slovenskega dijaštva.

Sedaj je nastala potreba uresničiti geslo »Svoje sebi« in tudi tu je važna naloga O. s. n. n. d. imeti v evidenci vse podporne in dobrodelne naprave, katerih se lahko poslužujejo naši dijaki. Porabiti bo morala tu velik kos svojega vpliva, katerega ji bo dalo edino organizovano ozadje nar. napr. dijaštvu, da bodo prišli naši dijaki do zaslужenega upoštevanja. V mislih imamo tu »Radogojac, »Domovino« in vso vrsto podpornih in posojilnih naprav pri naših hranilnicah in posojilnicah, kakor pri drugih dobrodelnih institucijah. Sistematično in naravnost demoralizujče preziranje našega dijaštva pri narodno-naprednih podpornih institucijah mora najti svoj konec in mi bomo, če bo treba, z marsikaterim kričečim slučajem dokazali resnico svoje trditve! Ob enem pa bomo informovali javnost in poklicane faktorje o resnici potrebnosti podpore. Merilo potrebnosti ne sme biti več večje ali manjše radikalno petelinstro, ampak resnica potreba. Vodstvo O. s. n. n. d. bo v ravno tej točki moralno storiti zelo mnogo, da se zagotovi vsaj tista materijalna gotovost pri našem dijaštvu, katero lahko nudimo svojim dijakom na podlagi sedanjih razmer naših podpornih institucij.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

Ljudska predavanja po deželi. V programu O. s. n. n. d. je ena izmed najvažnejših točk § 5. ki slove: V interesu prepotrebne razširjenja obzorja preprostega naroda naglaša O. s. n. n. d. veliko važnost ljudske literature svobodomiselnega in popularno-znanstvenega značaja, ustanavljanje ljudskih čitalnic in knjižnic in prirejanje javnih predavanj in hoče vse to z vsemi močmi vršiti in podpirati.

Akademično ferijalno društvo »Sava« se je enako izrekla že v resoluciji občnega zборa 4. sept. 1910 v Ljubljani. V mislu tega naznanjamemo tedaj našim čitalnicam, izobraževalnim društvom, političnim društvom itd., da se lahko obračajo na naše društvo, ki bo preskrbelo dober predavateljev iz vseh polj znanstva, kakor tudi politične govornike. Ljudska predavanja se pri nas vse preveč zanemarjajo, dasi so eno najvažnejših sredstev za kulturno napredovanje. Mnogo več kakor pisana ali tiskana beseda zaleže govor in mnogo bolj prepričevalno moč ima govorjena, ko tiskana beseda.

Najboljše pa je, da se združi kako ponučno predavanje s družbenim večerom, da se po predavanju lahko domače pogovore somišljeniki iste vasi ali trga o skupnih zadevah, vsaj vemo, kakške škode je ona konservativna separiranost ravno po deželi za razširjanje naših idej. Za božični čas naj bi vsako naše kulturno društvo po deželi poskrbelo vsaj za eno predavanje zdržano z prijetnim zabavnim večerom, kajti pred vsem je treba večje izobrazbe in globokejšega društva, kar ima za efekt končno povzdrogo vse celote.

Le v temi, skupni in enotni organizaciji je mogoč napredok narodnonaprednega dijaštva, le tako bomo mogli z uspehom nastopiti proti dobro organizovani demoralizaciji klerikalnega študentstva.

Ali razven tega javnega in zanega sovražnika imamo še drugega, ki nam je prav za prav soroden, pa se vendar gerira kot največji naš nasprotnik, vsaj vse njegovo delovanje nas potruje v tej žalostni resnici. To so narodni radikalci. O njihovih sovražnih izjavah nasproti nam smo govorili pred tednom. Tudi ta včasih dobra in močna struja, ki se je tudi skupno organizovala, je bila skoraj uničujočega vpliva proti nam na polju dijaških gospodarskih vprašanj in akcij. Praktični, kakor so bili, so okupirali vse napredne denarne in sploh vse druge podpore, na katere je vedno navezana večina našega dijaštva in s tem so najobčutnejše škodovali razvoju našega narodno-

naprednega dijaštva, ki je končno obstajalo iz nekaterih dobro situiranih neodvisnih dijakov. Vse drugo je pa tudi zaradi materialnih korišči šlo k onim, ki so narodno-napredne podpore napeljali na svoj radikalni milij, ki je seveda uspešno deloval v nam — sovražnem smislu.

Ker je bilo naše dijaštvu večinoma dobro situirano, finančna vprašanja niso silila toliko v ospredje, ko sedaj, ko se je narodno-napredno gibanje rešilo tradicijomelnih navad in se razširilo v vse socijalne kroge slovenskega dijaštva.

Sedaj je nastala potreba uresničiti geslo »Svoje sebi« in tudi tu je važna naloga O. s. n. n. d. imeti v evidenci vse podporne in dobrodelne naprave, katerih se lahko poslužujejo naši dijaki. Porabiti bo morala tu velik kos svojega vpliva, katerega ji bo dalo edino organizovano ozadje nar. napr. dijaštvu, da bodo prišli naši dijaki do zaslženega upoštevanja. V mislih imamo tu »Radogojac, »Domovino« in vso vrsto podpornih in posojilnih naprav pri naših hranilnicah in posojilnicah, kakor pri drugih dobrodelnih institucijah. Sistematično in naravnost demoralizujče preziranje našega dijaštva pri narodno-naprednih podpornih institucijah mora najti svoj konec in mi bomo, če bo treba, z marsikaterim kričečim slučajem dokazali resnico svoje trditve! Ob enem pa bomo informovali javnost in poklicane faktorje o resnici potrebnosti podpore. Merilo potrebnosti ne sme biti več večje ali manjše radikalno petelinstro, ampak resnica potreba. Vodstvo O. s. n. n. d. bo v ravno tej točki moralno storiti zelo mnogo, da se zagotovi vsaj tista materijalna gotovost pri našem dijaštvu, katero lahko nudimo svojim dijakom na podlagi sedanjih razmer naših podpornih institucij.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične uspehe. K lepemu napredku bratskega društva na Dunaju danes samo naše čestitke. Ker se je včeraj vršil občni zbor, pošlje dunajska »Sava« itak obširnejše poročilo o njem in o društvenem napredku v »Dijaški vestnik«.

(Dalje prihodnjic.)

* * *

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov »Sava« na Dunaju je v letošnjem zimskem semestru znatno narastlo glede na število novih članov. Kakor se nam poroča je splošno naraščajoče gibanje med nar. napr. dijaštvom že začelo kazati svoje praktične us

Za slabokrvne in prebolele
je zdravniško priporočeno črno dal-
matinsko vino 3000

Kuč
naiboljše sredstvo.
4 steklenice (5 kg) franko K 4—
Br. Novakovič, Ljubljana.

Opozarja se na sezono

Kranjskih klobus

odlikovanih na razstavi v Parizu l. 1904.
Razposiljam velike kranjske klobuse
basec od pristnih kranjskih prasičev po
40 vinarjev komad proti povzetju. V
zagoti imam tudi vsakovrstne v mojo
stroko spadajoče mesnine.

Z odličnim spoštovanjem

Franc Golob
mesar in prekajevalec
Sp. Ščaka pri Ljubljani.

Lepo urejena in dobro idoča

pivovarna

na Kranjskem, s posestvom, živilo
in vsem gospodarskim orodjem
se proda.

Tozadne dopise na upravnijo
Slov. Naroda pod "Pivovarna".

Gramofone

najboljše vrste
po najnižji ceni
avtomatične, po-
sebno za gostilni-
carje pripravne
priroča

Ivo Bajželj
Ljubljana
Marije Terezije cesta 11
(Kolizej).

Ravnokar so došle najnovejše slovenske plošče
a K 3:50. — 1000 igel K 2.— 2514

Od dobrega najboljše sta
margarinovo maslo
za pečenje

1 1857 in
margarina z Vrbskega jezera

iz margarinovih izdelovalnic
za planinske dežele v Celovcu.

Samo pol tako drago kakor naravno
presno maslo ga nadomeščata popol-
noma za

kuhanje, pečenje in praženje.

"OLLA"
specialiteta gumija
po današnjem stanju
znanosti dokazane
najboljši GUMI!
Dobiva se po vseh
lekarnicah in
drogerijah.

Zahtevajte, da Vam Vaš dobavitelj da
OLLA in ne daje si manjšinski posnetkov
za isti denar kot OLLA hvaliti za "ravno
tako dobro blago".

Ilustrovan, poucen in originalen cenov-
nik z navedbo prodajalih zastonj od tvor-
nice za gumi OLLA na Dunaju II. 300,
Praterstr. 57. 1000

Vinko Majdič
valični mlin v Kranju
(Kranjsko).

Največja proizvajanja priznano naj
boljših pšeničnih mok in krmnih izdelkov,
ki izvirajo iz najbolj izbranih pšeničnih
vrst. Proizvodi vzamejo jasno veliko vode
v se in dajo kvantitativno nedosegljiv
priček, kar je zlasti za gospode pe-
kovske mojstrov neprecenljive vrednosti.

Zastopstvo in zaloge: 28

V Ljubljani: Podgradu, Trnovem,
Kočevju, Trstu, Gorici, Celovcu,
Beljaku, Bočanu, Inomostu, Tri-
denu, Zadru, Spiletu, Ercognovem,
Kotoru, Sarajevo in Pulu.

Brzojavi: Valični mlin, Kranj.

Trgovski nastavljenec

zelenska in
trgovski učenec
s primerno šolsko naobrazbo
sprejmeta. 3725
Kje, pove upravnštvo Slovenskega Naroda.

Nevrastenija

je dandanes med trpečim
občinstvom neverjetno
razširjena. Tisoč mora-
jo prenašati trpeči muke
živčne slabosti in so z
popolnoma obupani, ker
ne najdejo pravega
pomočnika za
zdravljenje svoje bolezni
čeprav so po-
izkusili že marsikaj ne, da bi dosegli
uspeh. Resnično je samo obžalovati, da
se zanemari edino realno sredstvo, —
elektriciteta.

Mnogo bolnikov, ki jih muči splošna
živčna slabost, revmatizem, glavobol, pomjan-
kanje spanja, potros, ohromljeno stanje,
nevralgi, motenje prebave iz nervoznosti,
malokrvnost, slabosti vseh vrst ter najrazlič-
nejše ženske bolnosti itd., še ne ve, da se
z najboljšim uspehom lahko rabi galvan-
ski trajnosiški tok.

Da poučimo trpeče človeštvo o bla-
goslovjem učinku elektricitete, smo
se sestavili kako zanimivo, poučno, poljudno
znanstveno brošuro, ki jo vsakemu, ki
se na nas obrne, pošljemo

gratis in franko

Še nikdar se ni v Avstriji takoj
drgocena knjiga zastonj nudila občinstvu,

Elektro - terapevtička ordinacija
Dunaj, I, Schwangasse 1.
Mezzanin Abt. z. 2.

3749 12/XI 1910.
Kupon za brezplačno knjigo.

Na

Elektro-terapevtičko ordinacijo
na Dunaju, I, Schwangasse 1,
Mezzanin Abt. z. 2

Prosim pošljite mi knjigo:

"Razprava o moderni elec-
tro-terapiji"

gratis in franko

Ime:

Naslov:

Pristni kranjski lanenooljniati firnež

Oljnate barve

v posodicah po 1/2, 1 kg
kakor tudi v večjih posodah.

Fasadne barve

za hiše, po vzorcih.

Slikarski vzorci

in papir za vzorce.

čaki

pristni angleški za vozove,

za pohištva in za pode.

Steklarski klej

(kit) priznane in strokovne
preizkušene najboljši.

Karbolinej

prve
vrste

Mavec (gips)

za podobarje in za stavbe.

Čopiči

283

domačega izdelka za zidanje

in za vsako obrt

pripreča

Adolf Hauptmann

v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna
oljnati barv, škrnelov, lačov
in steklarstva kleja.

Zahtevajte cenik!

Uprava zemljiskega trga

(Realitätsmarkt)

v Graču, Kaiserfeldgasse 24,
priporoča nastopna zemljišča v nakup:

2142

Gozdno posestvo

v bližini Beljaka, 91 oralov zemljišča, med
tem okoli 40 oralov gozdova, večidel pripravnega
za poseljanje. Les je vreden okoli K 40:00.—

Zaga je močno vodo silo, nadstropna hiša, 6

sob, dvorana, 2 kuhinji itd., milin na 4 tečaje,

hlevi in gospodarska poslopja. Izvrstan špekula-
cijski objekt. Cena 74.000 K. Zmerno na-
plačilo.

2138

2139

2140

2141

2142

2143

2144

2145

2146

2147

2148

2149

2150

2151

2152

2153

2154

2155

2156

2157

2158

2159

2160

2161

2162

2163

2164

2165

2166

2167

2168

2169

2170

2171

2172

2173

2174

2175

2176

2177

2178

2179

2180

2181

2182

2183

2184

2185

2186

2187

2188

2189

2190

2191

2192

2193

2194

2195

2196

2197

2198

2199

2200

2201

2202

2203

2204

2205

2206

2207

2208

2209

2210

2211

2212

2213

Ženski vestnik.

Marija Konopnicka,
(1846.—1910.)

Slavna poljska pesnica.
(Književna črtica. Sestavil K.)

Mnogo podobnega je med je med Eliško Krasnohorsko in med veliko poljsko pesmico Konopnicko, umrlo dne 8. oktobra 1910. Obe sta bili skoro istem letu rojeni, obe sta vstopili v književnost z gostobesednimi, govorniškimi pesmimi v domovini in narodu, obe sta urejali ženski časopis in pisali za otroke, obe pisali literarne članke in študije in obe prelagali. In vendar — kolika razlika! Eliška Krasnohorska je pa dolgih letih marljivega dela, po dnevih hudi bojev za razne cilje, gotovo pak za poštene in vznešene cilje, le književno-zgodovinska osebnost in književnih ne bere skoro nihče, in mlade deklince namazujajo ustnice nad njenimi deklinskimi pripovestimi — le tijeno nenavadno delo za emancipacijo, za izobrazbo žensk ostane nedotaknjeno. A. Marija Konopnicka — e ka — ves narod jo ljubi in izreka njeno ime s spoštovanjem, k pisateljskemu jubileju ji je poklonil narodni dar, malo kmetijo v Haliči, kjer bi si mogla odpočeti, a sedaj, ko je odšla za vedno, stoji v bolestni tugi ob njeni gomilih.

Vzrok je očiten: Eliška Krasnohorska ni napredovala, ostala je z nazorji v šestdesetih letih taka, kakor je bila v petnajstih letih, a hotela je do konca veljati v književnosti, med tem ko je Marija Konopnicka neprestano korakala z duhom časa, na vzgor, naprej. Zanjo ni bilo mladosti — ona sama se je pristevala k mladim in se je k njim priznavala z vrlim ponosom v svojih pesmih. Bila je tudi razventega čistokrvna, globoka, resna pesnica.

Zgodaj je osiotela. A pod vplivom skrbnega očeta se je vpoznala z vsem, kar je imela do te dobe poljska književnost od Kochanovskega preko Brodzinskega do Mickiewicza. Mlada je nastopila v književnosti. A trpka in bolestna je bila njena mladost vsled prevar po zadnji revolucioni (1863) in vsled nasilnega preganja od strani vlad, kakor ruske, tako avstrijske. Tedaj se je poljska poezija plaho skrivala po zakotjih, njena domišljija je umrla, barve, s katerimi se je tako odlikovala poljska romantička, so obledele, hirale. Konopnicki se je omogočila in se z možem nastanila v Varšavi, je tedaj bolj iz občega razpoloženja, kakor pa iz potrebe brezupnega in verskega vzhodenja, napisala prve stihe, patriotične in nabožne, skrbno izciselovane in množobesedne in je pisala od te dobe, ker je dosegla uspeh.

Res, da je bila tendenca v njenih prvih pesmih skromna, za nove ideje se je zavzemala z gostobesednimi tiradami, a v poznejših njenih delih se izgubi ta gostobesednost in obširnost abstrakcij. Čudovita plastika izraza, suvereno obvladjevanje jezika in oblike, razventega globoko sočutje z vsem trpljenjem, ljubezni polno bivanje med malimi in revnimi tega sveta, oko, dozvetno za lepoto narave in umetnosti — vse to je povzdignilo liriko Konopnicke nad nivo »Mlade Poljske«.

Domoljubno in nabožno vsebino razovedajo njena začetna dela. A pesnica ni ostala pri tem lahkom in zapeljivem predmetu. Ni se rodoljubno razvinnemala proti hudobnim, brezbožnim tlačiteljem, niti ni z velikimi gestami plakala nad bedo ljubljene naroda. Ona je zares začela gledati svojemu narodu v dušo in srečo, opazila je, da je reyen in beden, pa ne samo vsled nesreč, ki so zadele Poljsko, ampak vsled socijalnih razmer, katere so enake po vsej Evropi in katere ne pritiskajo na bogataše, na šlaho, in na buržoazije, pač pa v resnicu le na male ljude, ki tvorijo jedro naroda, prebivajo po kmetih v kočah, obdelavajo zemljo in so docele zanemarjeni, zapuščeni, dasi so člani sicer bogatega naroda. Kakor nikdo pred njo je vzljubila poljskega seljaka in se zenačila z njim. Narodni poljski epi — zlasti Mickiewiczev »Pan Tadeusz« so poznali doslej le poljskega šlahčiča; prozaična književnost je poznala le poljskega šlahčiča in bogate meščanske stanove. — Konopnicka, ki sta jo vodila ženski instinkti in resnično sočutje, je odkrila težko življenje poljskega kmeta. V letih, ko je (1902) narod proslavil spomin petindvajsetletnice njenega književnega delovanja in se je vsa Poljska hvaležno radovala z veliko ženo in umetnico, je zbrala Konopnicka iz svojih spisov, kar je v njej najlepšega, in je to poklonila poljskemu ljudstvu z uvdvodno pesmijo »Na pragu«, iz katere je razvidet, kako zelo jo je bilo, da njen narod živi v dveh velikih kastah, kateri se medsebojno ne poznata in se ne bričata druga za drugo, v kastah šlahčičev in preprostega kmečkega ljudstva.

Kot pesnico in ljubiteljico poljskega kmeta jo prelepo označuje

Henrik Sienkiewicz, ta veliki mojster poljskega romana, z besedami: »Ona govori in poje i o živih bitjih i o rečih, katere se bodisi ne javljajo, da so, ali pa so nemo. V njeni poeziji živi duša kmetova in bije kmetovo arca. V tej poeziji je slišati vadke zvonove in zvončke čred, ročiljanje kos in srpop in domači glas vaške pesmi in sicer je to slišati s tako silo in iskrenostjo, da se nam sprito dovršenosti teh selskih odmeyov dozveda, kakor bi nekdo igral na visokem vrhu Parnasa na piščalko, urezano iz poljske vrbe. In je v tem velika resničnost, tak nezapadljivi dar spojivite s prido, taka moč in svetloba, taka barva in vonj in tako življenje, da se ti nehote dozveda, da, ako bi veter mogel šumeti in bor sušeti z ljudsko besedo, bi moral veter veti in gozd šumeti le z njenimi besedami.«

Kruti ruski režim, pa ni dopustil Konopnicki, da bi živila v domovini v miru. Dopustilo ji pa tega tudi ni njen zdravje. Pesnica je bila prisiljena po nekolikoletnem bivanju zapustiti Varšavo in je od tega časa mnogo potovala po Evropi. A niso ta potovanja služila samo književnim in zdravstvenim namenom; vodila mati je moralna sama s težavo skrbeti za nepreskrbljene otroke in tako je bila Konopnicka neprestano in marljivo literarno delavna. Izdala je knjige verzov s potovanjem (zlati »Italia« in »Hellenica«). V aktih iz Italije, iz Provance, iz pogorja Tatru, je razumela podati vtis, katere so nanjo napravili ljudje in dežele, slikarstvo in kiparstvo (staro in novo), zgodovinski spomini, in to v krepki in prijetni obliki, vedno zanimivo in vzpodbudno, s tako silo in zopet s tako nežnostjo, da vzbuja občudovanje: sliko Luinija ali Correggia, razpalega favna, entuziastičnega Garibaldinea, je načrtaла v mični pestrosti, ki se prijetno razlikuje od enoličnosti njenih moških tovaršev na poljskem Parnasu in znači obogatenje in razširjanje poljske lirike. Pisala je potopisne črtice, knjige za mladino in umetniške studije. Kakor Falensi se je poskusila tudi Konopnicka v literarnih esejih; a dočim preiskuje Falenki preteklost, razpravlja Konopnicka o živčih (Rostand, Hauptmann, Klačko, Sienkiewicz in drugi); njena knjiga o Mickiewiczu, dasi tudi ni prosta pretiravanja in je namenjena ie za ljudstvo, je ena najsijsajnejših proslavitev, katero je kedaj posvetil pesnik pesnik. — Mnogo je prevajala. Njeni prevodi so za poljsko književnost poleg Kasproviczevih najznamenitejših; v njih se oglašajo še njeni književni začetki — prevajala je Heineja, Rostandovega »Cyrana«, Ado Negri — a lotila se je tudi novješnje nemške umetnosti (Hauptmannove »Hanneles Himmelfahrt«).

V tej dobi je Konopnicka razvila svojo individualnost. Ona korinini v preteklosti, v poljskem romanticizmu toda njeni srce ne divja v velikih strasteh, ampak se ogreva in se žalosti vsled umevanja socijalne bede velikega dela poljskega naroda. Ona ljubi poljsko ljudstvo in kakor svoje mišljenje, tako mu posvečuje svoja literarna dela. V slogu njegovih narodnih pesmi zlaže svoje pesmi, vera njegova je njena vera in spominja se ga in vse svoje domovine, kardkoli biva v tujini, na razvalinah Rima in galerijah. In z njene lire odzvanja tedaj globoki, po domovini in drhteci toni.

A najviše zdi se, vendarle se je povzpela v majhnih pripovedkah (novelah). Tu se kaže kot zastopnica nove umetnosti. Ne popisuje na dolgo in široko, ne razлага mnogo. Postavi na pozorišče nekoliko oseb po vrsti, ki so jasne in brez ugank, a ne govorji namesto njih, ampak le kratko napove in vas prisili, da s temi osebami mislite in preživljavate naprej. In tu stoji na vrhuncu drobna, a iskreno rodoljubna in umetniško dovršena pripovest »Nemčice«.

Njene novele iz ljudskega življenja so realistične, nudijo pretresljive in ganljive prizore, in se odlikujejo po prijetnem humorju.

V zadnjih letih, ko je v miru živila na malih kmetijah halštak, katero ji je poklonil narod, je pisala svoje najpopolnejše delo, ki ga stavijo poznave poljske literature, bodisi najstarejši literarni historiki, kakor najmlajši kritiki, enodno na stran »Panu Tadeuszu«, namreč veliki ljudski epos »Pan Balcer v Braziliji«. Je to sinteza njenega rodoljubnega romanticizma z modernim socijalnim čtenjem na podlagi realistične snovi — žalostnega izseljevanja Poljakov v Ameriko. »Biblioteko Varšavsko«, kjer je izhajala pesem do zadnjih dni, je bral nestrnljivo vseki bralec Konopnicko in vsak domljubni Poljak.

Njena najvažnejša stvaritev torej, krona modernega poljskega epa, je njen »Pan Balcer v Braziliji« (v letih 1892—1911 zložen). Bočen je bil pri Poljakih najbolj diskreditiran pesniški oblik: »Pan Tadeusz« je že vnaprej nujel vsak poskus: zato so se poljski neznani počlajali v najstarejšo davutino, pesniško obdelavali narodno pripoved-

ko, elikali zgodovino ali podajali manjše slike iz sedanjočosti.

Konopnicka edina si je upala ustvariti epos in je dosegla z njim kakor Mickiewicz z »Pan Tadeuszem« uspehe, ki bi bili naravnost nedosegljivi za roman ali drama. Dobra poslovavalka jesika in miljenja naročevala je zložila kmečki epos, kar je bil »Pan Tadeusz« plemički epos, vendar ni naslikala kmeta v njegovem navadnem življenju, ampak kako ga zgrabi želja po izselitvi in kako išče onstran velike vode novo, prostorno in hvaležno domovino. Drugi so preiskavali gospodarsko stran izseljevalnega gibanja, njo pa je zanimal proces izseljevanja sam. Kako pase svoje oči nad grandiozno igro valov poljski kmet, ki je zrasel na celini, kako se začno po težavah prevoza šele prava, strašna razočaranja, kako decimirata izseljence mrzlaca in lakota, kako jim opača moč v brezuspelnem boju z divjo puščavo, kako zadnji preostali, vse izjeti in podobni duhovom napno pojemoče moči, noseč smrt v srcu, in trepetajo nastopijo v zaupanju na Boga nevarno pot nazaj v daljno domovino, kako so ti revez Že vnaprej zapisani gotovemu poginu.

Gospod Balcer, vaški kovač, ki je šel z drugimi, pretresljivo popisuje pot na izseljeniškem parniku z njenimi humorističnimi motivi, spremnami, viharji, slučaji smrti, požarom na parniku; nadalje pripoveduje Balcer, kako so se izkrali v Santoru, kako so potovali skozi puščavo, kjer je rumena mrzlaca neusmiljeno pokončala mnogo izseljencev, kako so se mučili in trpeli pomanjkanje v gozdu in kako so naposluti nastopili pot nazaj, podobni pošastim in duhovom.

Pripovedovanje in opazovanje v tej pesmi, ki se deli na 3 velike speve, je natanko tako, kakor je pripovedovanje in opazovanje originalnega, a nadarjenega poljskega kmeta; čudovito lep, pristno naroden je jezik, ki kaže semintja starinske oblike in provincijalizme. Semintja motijo nekatere melodramatične efekte, nekatere nepotrebitne posameznosti, nekatere premočne luči celoten, grandiozen vtisek; zdravi, krepki humor, množica ljudi in prizorov, pretresljiva tragika neodvrgljivega, vse unijočega gorja, kakor tudi živahnost in nazornost pripovedovanja komičnih, ali sreči pretresujočih scen — je nepr-kosljivo.

Pred vsem imponira izraz neomajljivega zaupanja na boga, s katerim se ozirajo k nebu ti patriarhalno preprosti kmetje, te jokajoče materje, prosijo od Boga pravičnosti in usmiljenja, pa se nikdar ne jeza nad božjo previdnostjo in vdano prenašajo najstrašnejše skušnje; prav tako imponira goreče hrepnenje po domovini, po vaški cerkvi, po zvonevnu v Čenstohovem, katerega natanko čuje v zraku starec, ki umira.

Od »Pan Tadeusza« in »Kralja Duha« ni ustvarila poljska epika nič veličastnejšega; kako pretresljivo so te strose s svojo čudovito karakteristiko najrazličnejših postav, začenši od Polešaka Luceja, ki se takoj udomači ob močvirju, ki ga spominja na domača močvirja njegovega Polesja, do starega Horodzieja, česar trudna duša odplove v nebo v trenutku, ko so našli izseljenci po dolgem potovanju v gorovju prelaz, kateri naj jih povede v domovino.

Ta krepka, moška karakteristika, veličastni prizori iz narave, pretresljivi efekti so odeti vnaravnost fascinioč slog, v jezik, kateremu se nosreči vsak poskus, v izraz zmagojajočega duha, ki je vse sledove nekdanjega trdnega in bledičnega pessimizma Mlade Poljske potrebil z iskrenostjo in tragiko svojega čustvovanja.

Henrik Sienkiewicz takole niše v tem prekrasnom em Konopnicki: »Vsled dobro pogojene istinitosti, vsled neusahlega sočinja z bedno kmečko družbo, vsled insnega pogleda, vsled nezadnjedljevega prodiranja v bistvo elementov in lindi je mogla nastati ona naravnost čudovita nesem, enonej o nann Balcerju, v kateri sledi za prelape oktavo (enost je zložen v oktavah) druga je lešna, z vsake oktave odseva krasota, iskrenost in moč in vse oktave skupaj so tako preproste, kakor dneža kmetova in tako nlemenite in dovršene, kakor grški stebri.«

Na Poljskem, kjer so pokonali nedolgo pred njo druge dve prečiščeni pisatelji, nekakor kakor tudi uglaševanje vseh sistemov klavirjev izvršuje po jake nizkih brezkonkurenčnih cenah, imenovana tvrdka vzame stare klavirje v račun za najviše cene, ake se pri njej kupi nov klavir. Za vsak pri njej kupljeno instrumenti jamči imenovana tvrdka 10 let. »Glasbeni Matic« in drugim slovenskim zavodom uglašuje klavirje edinole koncesionirana tvrdka Jurasek.

Pozor!
Pristne kranjske klobase
velike 1 kom. 20 vin.
male 11 kom. za 2.—
raspoljila 3644

M. Modic, Šiška - Ljubljana.

HIŠA

stoječa tik farne cerkev, na najlepšem prostoru, se da v najem.

Hiša je nova, moderno zidana, pripravna za prodajalno in vsako obrt, osobito za lekarno.

Več se pojizev pri Medvedu v Zagorju ob Savi.

3677

Stampilije

vseh vrst za urade, državna, trgovska itd.

Anton Černe

gravir in izdelovanje kavčkovih stampilij

Ljubljana, Sv. Petrac 6.

Cedilni franko.

Nč ne pomaga!

Moji gramofoni
in godbeni
avtomati so le
najboljši

A. RASBERGER

Ljubljana 3067

Sodniška ulica št. 5.

Seydlitz

Najbolje za zobe

Sanssouci

primočaj, znamka, izdelek po franc. metodi.

Carte d'Or, Carte blanche,

Asti spunnante Torino, specialiteta,

Bakarska vodica, primorska

Gennaro Ossoinack, Gorica,

edelkovane tampanjke kleti.

36 Cenovniki gratis in franko. 71

